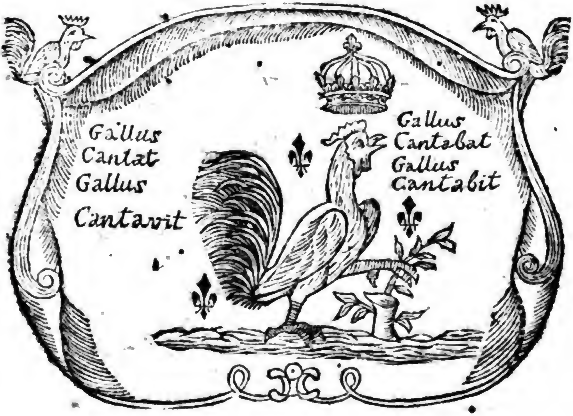
MEYGRA
ENTREPRISA CATOLIQUI
IMPERATORIS

QUANDO DE ANNO DOMINI
MILLE CCCCC. XXXVI.

Veniebat per Provenſam benè Corroſatus in poſtam prendere Franſam cum Villis de Provenſa ; propter Groſſas , & Menutas gentes Rejohire.

Per ANTONIUM ARENAM , Baſtifauſata.

Gallus Regnat , Gallus regnavit , Gallus Regnabit.

BRUXELLÆ ;
Apud J. VAN ULANDEREM , Typographum.

M. DCC. XLVIII.

Tu quicumque voles noſtram truffare Biſognam
Corrige folliſias , groſſe Maraude , tuas ;
Et tibi ſi Placeo Franſam laudaſſe per orbem ,
Tu bon Compagnus & mon Amicus eris.

BIBL. NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Google

Digitized by Google

PRÆCLARO SAPIENTISSIMOQUE

VIRO DOMINO

GUILLERMO GARSONETO ;

IN PROVINCIA VICE-CANCELLARIO REGIOQUE Advocato Senatus Aquenſis.

A. ARENA S. P. MANDAT.

TUAM in me ſingularem benevolentiam , Pro-Cancellarie , magnificè , ſummoperè magni facio , & humanitatem ergà me tuam vehementer amplector , ex quo univerſam meam tibi operam defero. Multa enim tu me benè merita ultrò per te profecta ſunt quæ nulla unquam delebit oblivio , ſed ne in dies vitio ingratitudinis inculpari poſſem , aliquid in exiguam compenſam tibi offerre excogitaveram ; verebar tamen ne qua fortaſſis de me animum tuum ſubiret admiratio , meque non inſolentiæ , verum etiam me temeritatis vitio accuſares , cum ipſe adeo tenui exilique ingenio de rebus verba facere audeam, quæ pro rerum magnitudine graviſſimum , & eloquentiſſimum , ac maximum quemdam Poëtam efflagitant. Tua tamen ſingularis humanitas me hortata eſt plurimum , ut ea ſcribere non vererer , quæ cum ad dignitatis ſplendorem , tum ad Excellentiſſimæ laudis tuæ gloriam pertinere , judicantur ; quis enim niſi ſingulari ingenio Excellentique Doctrina , materiam laudeſque tuas poſſet (non dicam) eloquentiâ decorare , ſed enumeratione complecti , tanta enim eſt innumerabilium virtutum tuarum multitudo , ut in eis recenſendis , non minus

Digitized by Google

negotii ſit, quam in enumerandis Cœli ſyderibus elaborare. Quantum enim & prudentiâ; & bonitate valeas, quantum deniquè in alio quovis titulo laudis præſtes unquam quis ſcribere poſſet? Quare non mirum videri debet, ſi Franciſcus Rex noſter Chriſtianiſſimus, te hoc tali tanquam præclaro dignitatis munere decoratum iri voluerit. Hæc enim ſunt premia quæ incredibilis tui ingenii magnitudo, pulcherrima optimorum jurium ſtudia, elegans dicendi copia pepererunt. Taceo interim in omnes humanitatem, & clementiam, ſed ne videar oblitus amicitiæ noſtræ, & ne incidam in id Proverbium quod vulgo dici ſolet quod abeſt ab occulo, id quoque abeſſe à corde, quid enim ſentiam de ipſo Imperatore, & quid fama publica ſonet ſtilo noſtro agreſti Poëtico expletis faſtidioſis negotiis noſtræ clamoroſæ curiæ Villæ D. R. certiorem pro ſolatio te reddere conatus ſum, nequè illum mirari ſatis poſſunt Sapientes qui tàm audacter abſquè Juris Ratione auſus fuerit cùm ingenti & valido Exercitu noſtram in vadere Provinciam, &, quod deterius eſt, ſe jactaſſe Pariſios uſquè, ſuas leves Alas Aquileas omnibus invitis extendere velle, ſed ex alto Caſu irremediabili corruit, qui volare ſatagit, antequàm pennas aſſumat; inquit enim fons Eloquentiæ Cicero in eo Libro quem compoſuit de Senectute, non Viribus, aut Velocitate aut Celeritate Corporis res magnæ geruntur, ſed Concilio Auctoritate & Scientiâ, ut etiàm inquit aureus Teſtus in L. dubium C. de repu. Non dubium eſt omnia omninò quæ Concilio rectè geruntur, Jure meritoquè effectu, & firmitate niti, nullam ſanè rationem ipſum ut gentem de Jure reperire poſſet, quâ licuerit ei Regnum Chriſtianiſſimum Gallorum Hoſtili More aggredi. Nàm licet Imperator Chriſtianorum ſit ſolus Mundi Dominus, per Text. in L. Depre. ff. ad Leg. Rod. de Jac. non tamen habet Imperium ſivè Juriſdictionem per omnes Partes Mundi; ſcilicet ubi non ſunt Populi devicti, vel de facto alias ſubjugati, facit L. j. ff. de acquirere Dom. Ubi notatur quam quidam homines ſunt intra Imperium quidam extrà, & in Conſtitutionibus in Rubri. ff. ubi notatur, quam Imperator imperat ſubditis quaſi dicat non ſubditis non imperat nec in eis habet aliquam Juriſdictionem, ità etiàm Petrus Jacobi in ſuis Libellis, &

Digitized by Google

ulteriùs Sanctiſſimi Papæ, Imperatores, Reges, cùm oronantur jurant Canones, Leges, Statuta, Conſuetudines ervare, ſed Conſuetudine laudabili, & immemorabili, & e Sacratiſſimo jure Chriſtianiſſimus noſter Rex Franciæ on recognoſcit Imperatorem in Superiorem, nec eſt ei ubditus, ut ei ſubjiciatur, aut ipſum ſequatur per Tex. d hoc formalem. In c. per Venerabilem extrà. Qui. Sil. ine Leg. Et ibi latè per Doct. Immò ſi concurrerent ſimùl mbo lateraliter, pergerent ſecundùm Guidonem Papæ Quæſt. Eccle. xxx. um, & ibi per eum, in aliis variis Locis, & non ſine causâ dicitur; Francia quià eſt libera, & Franca quià non voluit unquam ſubjici Imperatori, nec tributis ejuſdem, nam Francum idem eſt quod liberum à ſervitiis, & operis exhibendis. Taceo quod refert. Val in L. Barbarius. In ff. de Off. Preſi. & in c. Imperialem ſi de prohi ſeù alienam, omnis Rex Franciæ in ſuo Regno eſt quidam Corporalis Deus, & ſuprà omnes Reges eſt tanquàm Stella matutina in medio Nebulæ, ut potè in rebus temporalibus Superiorem non recognoſcens, ut dicto ea per Venerabilem, & ſicut totus Mundus quadam Sacrâ umbrâ regitur, ità Regnum Franciæ: nam Rex Franciæ non eſt niſi ubi tenet pedes; & tamen umbrâ ſuâ regit totum Regnum, ideò inquit Ovidius in Epiſtolis: an neſcis longas Regibus eſſe manus, & poſtquàm Rex Franciæ unctus eſt Oleo Divino immediatè habet ſui Regni Imperium à Deo. Ut potiùs Divino quàm humano Oraculo inſtitutus eſſe videatur, & nemini ſubjicitur nec præſtat pro Regno alicui voveri Homagium, ſed Petro Sanctiſſimo Papæ Filialem obedientiam. Et dicit, Bal. in par Conſ. Cccc. vij. Francorum ſuper omnes Chriſtianorum Reges Coronam obtinere Libertatis, & Gloriæ, & ſuper prima Vexilla invictiſſimi Francorum Regis nemo præſumat Honorem, aut Reverentiam. Dicit tamen Bart. in C. Qui ſint Rebe. Quam in Civitate Pizarum eopreſente quidam Comes Provinciæ per ſuos legitimos Nuncios fecit Homagium cuidam Imperatori Ratione Comitatûs Provinciæ, cui tamen non eſt credendum, cum non appareat de procura ſivè de legitimitate illorum Nunciorum, & in hoc ſua verba non inducant diſpoſitionem, minùſque faciant Fidem, cùm ipſo eſſet familiaris, & conſiliaris illius Imperatoris, & rursùs ipſe comitatus Provinciæ fuit unitus, & incorporatus Regno

Franciæ, eſt tamen verum quam ex Privilegio retinet Nomen comitatus, & regitur ſecundùm ſua Statuta & Privilegia & ſecundum ſuas ducales Conſtitutiones, juxtà Barl. Int. Si cùm venerit ff. de Pigno. Actio. Conſueveruntque Reges bonæ Eccleſiæ deffendere, & Fidem Chriſtianam augmentare ut notariè apparet de ImperatoreCarolo Magno Rege Francorum, qui reduxit omnem Hiſpaniam ad Fidem Chriſtianam, teſtante Gaguino & pluribus aliis ideò appellati ſunt Chriſtianiſſimi Reges de Franciâ, & omnibus Regibus in Honoribus præferuntur & Miracula evidentia faciunt, nàm ſolo tactu Digitorum ſanant detentos morbos Scrophularum, quod non poſſunt facere ceteri Reges ut inquit David C. xxxxiij. Pſalmo non fecit taliter omni nationi, & orantes pro Salute, & Pace Regis Franciæ, magnas, ſecundùm Beatum Thomam in quarto Sententiarum, Indulgentias conſequuntur, & qui contrà Regem Franciæ injuſtè Bella movent ſunt excommunicati, & ipſe Rex Franciæ non poteſt excommunicari, minùſque excommunicatus declarari, & in Regno ſuo interdictum generale non poteſt fieri ſine ſpeciali Mandato Papæ, nec ſui Officiales Regii, ut nos Judices Regii ſunt excommunicati,non poſſunt excommunicari pro actu, & Exercitio Juriſdictionis temporalis;ubi eſt copioſiſſimè per ſpectabilem & egregium Capitaneum Juris interpretem Dominum Bartholomeum Chaſaneum noſtræ Provinciæ preſidem in ſuo Catalogo gloriæ Mundi, in quintâ parte Conſideratione trigeſima & ſequent ubi plura utilia, & per Preceptorem Dominum meum Benedictum in Crai. Nuncius extrà deteſta in verbo ſi abſque liberis, & licet Imperator ſit Dominus Populi ſibi ſubditi, & Reges non recognoſcentes Superiorem, ſunt Imperatores in ſuo Regno, non tamen poſſunt auferre de jure alicui bona ſua ſinè causâ juſtâ, nàm licet habeant juriſdictionem, in univerſos ſibi ſubditos, non tamen habent Dominium directum rerum particularium privatarumque quæ olim conceſſæ fuerunt occupantibus inſtit. De rerum Divi quaſi per totum Panor. in C. Si diligenti quem a alii ſequuntur, & verè approbant de preſcrip. ubi inquit, quam licet Comites, & Domini temporales fundent intentionem ſuam de Jure commun. Quoad res ſitas infrà limites ſui Territorii, & non directitatis, nec debentur eis laudimia de poſſeſſionibuſquæ venduntur, vel

Digitized by Google

ter alienantur in ſuâ juriſdictione, niſi de Servitute ali-
: conſtet. Cum Territoriâ ſeù Terrâ gaſtâ ſpectet, &
rtineat ad Univerſitatem illius Loci in quâ ſita eſt per
:x. in L. omnis Provinciarum ibi Territoria., de Operi.
ıbli. Et latè per antibolum in tractatu munerum finem
te tres Columnas, & per Dominum Stephanum Ber-
ındi iv. Volumine Conſ. xxx. um, & per Preceptorem
eum Dominum de Ripa, & alios in L. i. ff. De Aqui.
›ſſ. Igitur pluſquam licitum fuit noſtro Chriſtianiſſimo
egi Franciæ ac Incolis Provincialibus (qui ſui Natura
ınt fideliſſimi, perſpicaces ingeniis Corpore agiles, Hila-
's capitoſi; ad Bellum prompti, ſub bono Principe, boni
ıb malo pejores, contrà proprium commodum deſpectu
ro vindicando injurias ſibi factas quandoque laborantes &
.ovarum rerum bonarum varietate gaudentes, & ſua
tatuta, & conſuetudinibus magni facientes juſtà Tex. in
:.Obſer. Magni faciunt Provinciales ff. de officis Proconſu)
mperatorem viriliter mortalibus Armis extrà Provin-
:iam expellere quia contrà Jura Civilia & Rationem na-
turalem Bona eorum perfas & nefas, & ab hoc, & ab hac
ſinè conſcientia occuparę voluit. Vim enim injuſtam vi
repellere licet Tex. in L. ut vim ff. de Juſti, & Jure pro
defenſione rerum ſuarum licitum unicuique eſt non ſolum
leviter verberare, immò hominem occidere, ut per
Bartholum diſtinguentem in L. Furem, ff. ad Leg. Corne, de
Siccariis ſed quià hæc materia latam Jure continet farra-
ginem, in preſentiarum ſufficiat, hæc retuliſſe proteſtando
tamen diebus feriatis, & non feriatis de facto in Mari, &
in omnibus Terris Imperii, tàm de Jure Canonico quàm
de Jure Civili, & in Sacrâ Theologiâ, uſquè ad Sanctum
Jacobum de Gallicia, quam per quoque inferiùs pro ſola-
tio Poëtizabuntur, non intelligo in Cœſaream Majeſtatem
aliquid ſiniſtri objicere; nihil enim dicam niſi illaquæ pu-
blicè divulgantur ubiquè. Quare valè in Domino, &
Memor ſi merear eſto mei.

Digitized by Google

Digitized by Google

EODEM

AD EUMDEM DOMIMUM

VICE-CANCELLARIUM.

GARSONETE Precor noſtras hic accipo
Muſas,
Quæ cantare ſolent, ſit tibi longa Salus.
Continuè certè tacita ſub mente revolvunt
Te quibus ad meritum Laudibus uſquè levent.
Quando quidem quanto vivis nunc dignus honore,
Ut nullus Laudes enumerare queat.
Hoc licet exiguum Munus mandatque libenter;
Nil tibi quod poſſent tradere majus erat;
Et dum fata ſinent animum perducere flatus,
Sol quoquè per Terras lumina clara dabit,
Et celeres venti per ſumma cacumina flabunt,
Atquè procelloſum dùm petet unda Mare,
Harum pectoribus fixus remanebis amore,
Portabunt etiam nomen ad Aſtra tuum;
Et Precibus Summi pulſabunt numina Cœli,
Ut vivas Fœlix tempora longua vale.

Digitized by Google

JACOBUS MICHAEL ADMIRATENSIS
in Arenariam Corniculam.

INDUERAT falſas Aquilæ cornicula pennas,
Sic avibus reliquis imperitare putans.
Quin volucres regnans falſo terrere volatu,
Ceperat Imperium, ſeva Tyrannis erat.
Senſit Magnanimus vigilanti lumine, Gallus.
Fraudem, non poſſunt ficta latere diù,
Vidit enim fulvas is ſubnigreſcere plumas;
Tartareo dignam proin Jove novit avem,
Nec mora mentitas Aquilæ peſſum dedit alas,
Cornicemque ruet ſi pia cauſa juvat.
Hanc lepidus Palmam Bellè modulatur Arena,
Gallica mellifluo Carmine geſta canens,
Plautinos dicas illum renovare lepores,
Neſtoreos ſuavis præſtat Arena ſales;
Tibia quem leviter quondam ſaltare docebat,
Hic Tuba dans animos torquet in arma gravem.

JOANNIS ALBI MEDICI INSULÆ VENASSINI
Micro Latros ANTONIO ARENÆ, Judici S. R.
Amico ſuo Chariſſimo.

DULCIA ſunt apibus montanis mella, cicadis,
Ros, mihi nominibus Littera facta tuis.
Muſa machaonios paulùm demiſſa receſſus.
Deſine ſunt noſtris hìc recinenda Lyris.
Oris niſi prærauco potis eſt cantare canore,
Rancida cui multo guttura facta ſitu.
At tu qui aſſiduo Muſarum niteris uſu,
Accipe me facilem qualiacumque feram,

O malè

O malè damnoſo fluitantia tempora marte,
Diſpeream ſi me non juvat eſſe Senem,
Gaudeat expulſos victrix Provincia luctus,
Quos gravibus damnis marte furente tulit;
Militiâ genus omne ſcatet genus omne malorum,
Raptus, flamma, merum, funera, venus erat.
Quin etiam fama eſt multas peperiſſe Puellas,
Quæ ſimul amiſſa virginitate pudent.
Gloria de quibus eſt humano ſanguine parta,
Hæc licuere lupis, hoc ſatient Aquilæ;
Pluto pande ſinus, & profer poſthimida Charon,
Qualiter abſorptæ reſtituentur opes.
O noſtræ reparator opis, deſcendere lapſos,
Ut releves iterum te, bone Chriſte, decet.
Hi quià ne totum vitiarunt ordine ſinum,
Mundâras quem tu Sanguine ſed proprio.
Vaſtârunt bellis totum exitialibus Orbem.
Reges, heu! inter quid parit ira duos!
Experti quid Bella ferant, laudemus orantes,
Pacem, ſunt juſtis ſontica Bella lues.
Compoſui varios olim ſub rupe canores,
Dum fueram Muſis junctus ARENA tuis;
Nunc nunc metra ſilent, funduntur tempora curis,
Occupor, & juſtis ſollicitudinibus,
Quantis per rigui querent declivia fontes,
Dum gemet extinctum garrula Mater itim;
Te recolam, te ſemper agam, te ſemper amabo.
Sic claudent noſtros funera ſumma Dies,

Digitized by Google

AD VENERANDUM DOMINUM ARENAM Judicem S. R. Bellaudi Graſſeni Carmina.

MIRANTUR paſſim Docti Juveneſque Seneſque
Quos tulit hæc ætas noſtra diſerta viros,
Gallia ſic merita facundi ſcripta doleti
Suſpicit, & merito nocte diequè terit,
Et quæ tu lepide ceciniſti Galle marote,
Jampridem geſtat Gallia tota ſinu.
At te nunc celebret fœlix Provincia vatem,
Applaudatque ſimùl noſter ARENA tibi;
Æternant clarum cujus tua Carmina nomen,
Dum gentis verè fortia facta canis.
Æternum vivet ſic te Provincia vate,
Vivent ingenii ſic Monumenta tua.

Digitized by Google

SOTAM
ENTREPRISAM

GENTILHOMINIS UTRIUSQUE JURIS LANSA
Ganctorum Imperatoris Chriſtianiſſimo Franciſco
Regi Francorum per te Rejoïre.

ET ALAGRAMENTO

ANTONIUS ARENA MANDAT.

REX bone de Franſa noſter Franciſce Triumphans,
Quem fecit Regem gratia Sancta Dei,
De penſamentis dat vobis Guerram fatigam,
Et malè de teſta ſæpè venire facit.
Per lectos ſubito vos, & de nocte revelliat,
Non dormire poteſt Gueregiantus homo.
Omnia non prendunt ſemper ſolatia Reges,
Facherias grandes Rex benè grandus habet.
Gramcheriam facito nullos cargando dolores,
Nemo malencolicus vivere multa poteſt.
Rex qui non bragat, non & ſe ſemper alegrat,
Diſplicet ad Chriſtum, peccat, & irat eum.

Digitized by Google

Pro vobis tantum non vos natura creavit,
Reges pro populo Chriſtus in orbe facit.
Penſamenta viros faciunt revenire Vielhos,
Et labor ingenii Fort, malus, atquè gravis.
Eſtis Forte richus, neſcitis quidquid habetis,
Plures Argentos Francia ſemper habet;
Atque bonum Droſetum valdè de jure tenetis,
In cauſis veſtris omnia jura favent,
Ac habet innumeras gentes nunc veſtra poteſtas,
Quæ vobis ſemper juſſa libenter agunt,
Et facient ſemper vobis donando ſeorſum.
Unquam pro Franſa nemo morire fugit,
Et Sanctum Petrum non ſemblat Francia noſtra,
Qui voluit Dominum tèr renegare Deum.
Quare cum Chriſto vos confortare Biſognat,
Ad Franſam ſemper prejuvat ipſe Deus.
Sed volo nunc vobis priſcas portare novellas,
De tantis Guerris quæ Populare fachant.
Rex Eſpagnolus Jannus nunc ille Giponus,
Imperatoris nomen habere volens,
Grandem Entrepriſam contra vos fecerat unam,
Sottam cordaudam vincibilemque ſatis,
Merveliera mentum Guerram pulſavit avantem,
Scribere Miraculum Biblia Sacra jubet.
Vos ac Infantes veſtros ſic prendere penſans,
Et totos Païſos idque frapando nihil.
Grans Gorras fecit, faciens tremolare Vilhacos,
Per totum Mundum jam ſua fama volat.
Grandes Allarmas fecit bleſſando Polaſtros,
Noſtras Gallinas ipſe tuare facit,
Nullas in Payſo nobis pro ſemine laiſſat.

O gram Domagium Femina quæque cridat,
Veſtros debattos audivit Papa dolenter,
Et voluit pacem præſto bottare bonam,
Et de Laurrena gram Cardinalus amicus,
De tota Franſa vos benè ſemper amans,
Qui benè deviſat cum *Libris*, & dominabus,
Ad benè Jazandum nemo revincit eum.
Illum deſirat pro Papa mundus habere,
Ipſe meam vocem dono libenter ei.
Imperatori rectè de jure remonſtrant,
Et parlant illi cum ratione bona.
Juſtam Guerrandi rationem non habet ullam.
Nunc contra Franſam Res benè clara manet.
Clamabant omnes contra vos Guerrat à Tortum,
Lou malè peccatum ſæpè perire facit.
Accordare valet melius quam rumpere Lanſas,
Qui gagnare putat ſæpè mocatus adeſt.
Eſt totus mundus nunc in rumore maligno,
Quando teſta dolet cœtera membra dolent,
Qui contra Franſam vadit non proſperat umquam,
Vivere non etiam tempora longa poteſt,
Excommuniantur injuſtè bella moventes,
Regi Francorum ſic quia jura volunt.
Quando vult homines Chriſtus punire Ribaldos,
Primo illis ſenſus ingeniumque movet,
Poſſe ſuum totum fecerunt ponere pacem,
Multoties Paulus Papa pregavit eum,
Nolluit ipſe tamen partitum prendere quemquam,
Accordare volens diſpliciebat ei.
Et totam Franſam vult eſtimare nientum,
Multum reſpriſans in reputando parum,

Excrimat, juvat, ſe deſportando rebraſſat,
Cum bravitate ſua ſe retinere facit,
Et caramentrandum ſe coroſſando tuabat,
Pluſquam dæmonio teſta bravabat ei.
Ipſe bonam geſtam congrimaſſando tenebat,
Jugabat rollum ritè cridando ſuum.
Contra vos Guerram mortalem querit habere,
Cùm grandi furia verba ſequenda bramat.
Francia nunc ſerchat nobis donare fatigam,
Penſando ſemper me reperire bonum.
Sed ſibi per Guerras faciam pauſare quaquetum,
Contra me nimium granda Superba manet.
Si memor ipſa foret rectè de tempore priſco,
Quam bona verſus eam gratia noſtra fuit,
Non plus curaret nobis donare labores,
Et ſemper pacem vellet habere meam.
Ulterius ſeſe vantabat vana loquendo,
Quod Cœſar graſſus atque potentus erat.
In Libris de me Scriptum trobatur abundè,
Quod Princeps ſolus totius orbis ero.
Sum Dominus mundi, gladii eſt mihi celſa poteſtas,
Atque meis regitur legibus omnis homo.
Parcere ſubjectis, gentes frenare ſuperbas,
Sum ſollitus Reges atque tuare malos;
Non poſſem vobis tantas recitare menaſſas,
Quantas cum fúria Babilha lingua refert.
Nunc pro Raiho lemundus cregneret ipſum,
Atque bonetaras quiſque gittaret ei,
Et ſibi præſtarent de tota parte Secorſum,
Senſa denariis cum ſua, Burſa foret.
De labris groſſis multum Jazando bravabat,

Digitized by Google

Fortè ſuperbus erat granda Gravella fuit.
Eſt autenus homo deſprizans, atque fierus,
Atque alios cupiens nos reputare viros,
Uſque ad Parrhyſium ſe demarchare volebat,
Et totam Franſam rendere præſto ſuam,
Deleva Anthonus Forfentus mortis imago,
Credere per teſtam ſic faciebat ei.
Ad ſes Gendarmos bailarat, jamquè Butinum,
De tota Franſa Reliquiaſque Dei.
Heù quantum robet, benè ſit Provincia noſtra,
Illam deſtruxit Saquegiavit eam.
Deliberatus erat veſtram raubare Coronam,
Et ſuprà teſtam ponere deindè ſuam.
Ultrà caudanſam Soldatis dixit & unam,
Quam modo per teſtam quiſque notate ſuam.
Avanſavit eis de veró quod ſine fauta,
Intra unum menſem, vel minus ante duos,
Intra Pariſium, ſimilem quæ non habet urbem,
Tot bona, tot gentes Villa frianda tenet,
In Plaſſa allarum la Païham ſolveret illis,
Plures denarrios Guerra tiraret ibi.
Non ceſſare poteſt unquam fantaſia noſtra,
Cum videt ac audit tam ſota verba loqui.
Juro Deum Chriſtum quod ſi marchaſſet ad illum,
Pro Borbolhando ſivè venando renum.
Solum belliſtri qui Leſpitalia gubernant,
Et cerchant victum ſemper amore Dei.
Auſſando croſſas propinquis more dolentum,
Baſtones etiam qui ſua membra regunt,
Cum Bèrengueris, & croſſis Guerra fuiſſet,
De tres grans copis quiſque dediſſet eis,

Tot charpinaſſent illum per corpus & aures,
Nullus Barberius poſt reparaſſet eum.
Promptus erat totas Capitanus rumpere croſſas;
Et Leſtendardum præſto levare ſuum.
Sa poiſſanta tenet bis centum mille Quoquinos,
Expelhendratos, & benè nutrit eos.
Qui ſunt valentes contra faciendo malados,
Cercantes panem ſæpè cridando Deum.
Allâ Campagnâ totos ſortire volebat;
Nulli reſcampant quos Belitralba tuat.
Marchando pedites Gueraſſent abſque Cavallis;
Vulnera cumque Plagis viſcera multa forent,
Illi fuiſſent melius bundare la teſtam,
Quam faciant juvenes quando la pauma valet.
Non trotare facit Borellus quando foetat,
Tantum latrones qui bona noſtra raubant,
Quantum fecit illum Gallopare retrorſum,
De benè matino ſenſa dinare nihil.
Feſſaſſent illum tantum per corpus, & aures,
Quod ſibi perpetuo membra dolenta forent.
Pariſius ſolum faceret centum Legiones,
Prendre non poſſet crede Diablus eam,
Pariſius grandis eſt certè le Paradiſus,
Præſentis mundi tot Populare tenet.
Ultra parlavit quod nollem dicere vobis,
Sed ſecreta modo nulla tenebo ſibi.
Ad Populum totum divergognatus in ira,
Folliſias grandes glorificando refert.
Le Roy de Franſa mon Frere me modo cercat,
Et tamen ignoro qua ratione facit.
Bella mihi nunquam permiſerat ulla movere,

Promiſſam

Promiſſam quærit tam variare Fidem;
Embaiſſatores miſit proponere pacem;
A mon daumagium gros benè cercat eam.
Quod vult ipſe volo, quam non vult hoc ego nolo,
Nos ſumus accordes Pax tamen ipſa latet.
Italiam petit, Italiam ſic ipſe requiro,
Non mihi donat eam, non ego dono ſibi.
Heù pro pace bona volui donare Sororem,
Indè Maryhagium, quod mihi ritè placet.
Garbugium nobis rursùs donare laborat,
Sæpè minando mihi Militiamque parat;
Sed tibi juro fidem noſtram de Principe magnam,
Quod ſi ſe moveat, Fortè chocatus erit:
Atque ſuam penſet poſt totam ludere reſtam,
Pro me Guerrando ſi benè carta viret,
Ipſe ego de Franſa Poyſſantus Rex ego ſemper,
Rex Eſpagnolus vel modo Frater erit.
Illum tam baſſum de teſta poſt ego ponam,
Quod memor in Libris Francia ſemper erit.
Plus Genthilhominem pauretum, pluſquam pietrum,
De toto Regno vis mea reddet eum,
Ille maluranſas tantas vix Joppus habebat,
Quantis ſi vivat ipſe feritus erit.
Sæpè braeſantes alias parlando gitabat,
Sed vobis aliud nolo referre modo,
Tædia forte darem ſi vobis plura referrem,
Dicere quæ puduit ſcribere juſſit amor,
Non ſapientus erat tam follia dicere verba;
Non erat in ſenſu tunc benè teſta ſuo.
Quando opus eſt facto non baſtat dicere verba,
Dicere nec ſatis eſt Francia noſtra manet.

Digitized by Google

Non potuit patriam jure tenere ſibi.
Per Teſtamentum Provincia pertinet ad vos,
Et nihil ad Franſam triſtius eſſe poteſt.
Et lo Piemontus totus dependet ab ipſa,
Villa de Aquis fecit à Piemonte dutum:
Iſta per Archivos noſtros trobantur abundè,
Scripta manent, ſemper verba volare ſolent.
Si ſapiens eſſet tam non marchaſſet avantem,
Quando venit ſemper Franſa repulſat eum.
Et fugit in poſtam groſſos Saltando valatos,
Prendere non poſſet, juro, Renardus eum.
Jam benè cognoſcit quam ſit Provenſa fidelis,
Provenſale genus non variare ſolet.
Contra nos faciet nihilum ſua maigra poteſtas,
Hic per Provenſam Cæſaris Arma ruunt.
Sed tamen in Franſam quando marchare volebat,
Et per quem Payſum prenderet ipſe viam.
Francia non potuit præſto cognoſcere mignam,
Qui trompare volunt diſſimulare ſolent.
Ore ſonant unum, ſed contra mente repenſant,
Nunc totus Populus ſcit fabricare malum;
poſtea penſando nobis dare ſacadam,
Armatam cumulat, & cito drayſat eam.,
Et per Provenſam voluit marchare potentem,
Paſſando Niſſam pro revidere damam.
Magna fuit ratio ſe conſultando per omnes,
Nam Mare cum Barquis ſæpè juvaret eos,
Et ſi perdiſſet (Dues ho volgueſto) Bathalham,
Se ſalvare benè per Mare tutus erat,
Et contra Antipolim primam donavit alarmam,
Forte Batalhando Villa repulſat eum,

Armatas miſit Dorias poſt quinque Galeras;
Ad portum veniunt Eſcopetando viros,
Remis & velis omniſque Galera caminat;
Cum virtute bona tota Chiourma vogat.
Ipſe Comes miſeros Forſatos anguilat omnes,
Pluſquam Borellus fortè foetat eos,
Borbandant Caſtrum magnâ veniente bonaſsâ,
Omnis tayſabat Fluctus, & unda Maris.
In Terram pedites plures deſcendere fecit,
Et contra Muros groſſa Boleta frapant.
Eſcaramuſſando quiſque valentus erat,
Et le Signorus Dantibol Gentifolatus.
Ad mortem plures Guerrando Villa botavit,
Se benè deffendit, atque Batalhat eos.
Et cum Bombardis Bronſi chocando Galeras,
Perfundare duas in Mare præſto facit.
Banda coacta fuit tandem poſt linquere Caſtrum,
Victor quippè fugat, victus ab hoſte fugit.
Namque reſiſtendi tunc non fuit ampla poteſtas,
Contra vos nimium Troppa maligna tirat.
Ad Graſſam fugiunt Franceſi ſe retirando,
Verſus Brignolam, poſtea verſus Aquas.
Conſilium melius nunquam de jure trobaſſent,
Nihil poſſet timidis tutius eſſe fuga.
Unam Sotiſam vobis memorare recordor,
Quam de Savoya gayha Ducheſſa facit.
In Caſtro Niſſæ ſecretam ſe retinendo,
Cum timuit Franſam perdubitando ſibi.
Induperatori venienti mandat & illi,
Per litteras multum ſe recommandat ei.
Ut non deficiat dominam paſſando videre,

Digitized by Google

Ad Niſſam veniat feſtegiabit eum.
Grans faciet Gorras illi donando ſopare,
Et contabit ei plurima verba nova.
Et dictura ſibi ter centum mille quærellas,
Fort contra Franſam corrotiata manet.
Sed malè aviſatus nihil tunc penſando per ipſam,
Non ſe areſtando voluit marchare caminum.
Mortalis Guerræ gaudia cuncta levant.
Quod quando ſcivit quam jam paſſaverat ultrà.
Sens parlare ſibi tum reverendo nihil,
Non contenta fuit ſe corroſavit in ira.
Charpinaſſiet eum ſi ſibi forſa foret.
Nunc ſequitur plangens tacito ſub pectore crebat.
Tartavollando fæmina ſæpè cridat.
Ad Sanctum Laurenſum l'Armatam cras . attrobavit,
Et cum vidit eum clamat ô Cæſar Ave;
Se botat in terram moles fletendo Ginolhos,
Preſt bayſare manus, atque volebat ei.
Fecit & grandes plures Jazando quærelas,
Ut ſequitur dixit cum gravitate bona.
Te Dominum mundi de verò corde ſaluto,
Jus tibi demando juſtitiamque brevem.
Tu benè ſcis Cæſar grandis eſt noſtra lianſa,
Vos amo vos noſtrus, atque maritus amat.
Non tamen ignoras quid nobis Francia fecit,
Savoyham cæpit cum Piemonte ſimul.
Nos deſcaſavit, Payſos noſtros tenet omnes,
Nil præter Nyſſam nempè maritus habet;
Juſtitiam vobis nunc pro ratione requiro,
Fac mihi juſtitiam te rogo præſto bonam.
Armatam totam pro teſtibus, atque reclamo,

Digitized by Google

Auſculta precor, verba notanda loquor.
Inſtrumenta peto cunctoſque rogando notaros,
Sit modo deſcripta ritè quærela mea,
De damnis noſtris ac intereſſe pro teſtor,
De me perſona quam tribolare facit.
Non danſare poteſt modicum de noſtro repauſat,
Facherias grandes nunc me teſta tenet.
Illam Rex faciet per Guerras eſſe maladam,
Matrix, & venter jam mihi forte dolent.
Imperalator ei reſpondit : Dulcis amica,
Surge leva gambas noſtra Sorela leva.
Per modicum tempus deſconſolata manebis,
Te faciam magnam gayha Ducheſſa tace.
Nam tibi juro Deum Sanctos omnes quoquè Sanctum.
Et ſi per Gleiſas numina certa valent,
Quod tibi reſtituam Payſos in tempore pauco,
Omnes cum Guerris & meliora dabo;
In poſtam vado totam nunc prendere Franſam,
Hanc capiam facile jam mea tota manet.
Jam fugiunt gentes noſtram cregnendo venutam,
Debandant omnes nunc mihi Guerra favet.
Omnis homo noſtram de mundo pertimet umbram,
Sum Cæſar grandis, atque Valentus homo.
Nihil timeas Franſam noli cargurare dolores,
Te reſtaurabo plura reddendo bona,
Eſquinare volo Franceſos atque Rebelles,
Sum mundi Dominus, atque Magiſter ero,
Per totum mundum faciam parlare maritum,
Primus ero Princeps, ipſe ſecundus erit.
Sed vos vidiſtis quid fecit ſalſa loquendo,
Payſos non potuit reſtituere ſibi;

Digitized by Google

Umquam nec faciet hos Francia ſemper habebit,
Nam ſibi conveniunt fort benè, pluſquam benè,
Sed recitare volo vobis mirabile factum,
Quod numquam vidit penſo creatus homo,
Veſtræ Gendarmæ fecerunt quando logaſtum,
Des Vieres hominum Beſtiariis quæ ſimul,
In fugiendo capos, & Ranſonando la Gentem,
Omne malum mundi Patria paſſa fuit.
Per totas Villas per quas paſſare volebat,
Campus de Eſpagna peſſimus atque furens.
Tunc ibi brulantes gaſtarunt Blada, Farinas,
Bladi Garberias, omnia Fenna bona.
Et Paleas omnes cuitas, atque cremarunt.
Cum quibus ingrayſſat Pallafrinerus equos,
Per Terras etiam tunc dulcia Vina gitabant,
Et Carſalados, Fromagioſque bonos.
Et nihil ad miſeras Gentes pro vivere laiſſant,
Quamvis non poſſent ſe retirare foras.
Atque fracaſſarunt furnos, & cuncta Molina,
Reſtat, & in Payſo tunc mola nulla virans.
Caprarumque greges, & cuncta Armenta recampant,
Uſque Aſinos maygros lou Capitanus habet.
Porquos, & Vaccas foyroſas ante raballiant,
Ad Dominos numquam reſtituendo ſuos.
Non penſes ullos layſſarent retrò Cavallos,
Beſtia per Patriam rara relicta fuit.
Quæ prodeſſe valent inimico quiſquam levabat,
Ut cito mancaret omne neceſſe ſibi.
Plangebat Populus multum de corde moleſto,
Et lacrimas occulis omnia Caſtra dabant;
Gendarmæ Populo dicebant nunc patienſam,

Digitized by Google

Vos confortando prendite corde bono.
Quale recompenſam vobis donare potebit,
Rex propter perdam quam modo quiſque facit.
Francia per ſemper de facto munerat illos,
Qui propter Regem perdere multa ſolent.
Reſpondit Populus heù quæ patientia dura,
Neſcio quis poterit tanta patire mala.
Dicite ſi placeat? quid enim nos fecimus ipſi,
Perdere quod liceat omnia noſtra bona?
Cum grandi pœna nos aquiſivimus illa,
Et modo nos bellum cuncta robare facit.
Forſa manet nobis etiam dimittere Villas,
Et ſine denariis præſto fugire foras,
Bannitos miſeros ſemblamus ſic fugiendo,
Dum propter crimen curia bannit eos,
Boymanos ſinos currentes climata mundi,
Dantes fortunas plura Robando bona,
Atque maluranſas tantas ſuffrire Biſognat,
Quod dolor alcunnos fa morir atque Fames.
Blaſphemando Deum plures illum renegabant,
Cum ſua quis perdit ſenſus abire ſolet.
Ullus homo numquam poſſet contare quærelas,
Quas propter Gaſtum Patria tota dedit.
Sed poſtquam vidit cor Gaſtum Francia fecit,
Corde bono certè nunc patienter habet.
Omnia per melius cognovit facta fuiſſe,
Conſilium Sanctum Francia noſtra tenet,
Ut nihil in Payſo pro grignotando trobaret,
Induperatorus nec ſua Guerra gravis,
Ne poſſet nobis longam donare fatigam,
Guerrando in Patriâ ſi vitolha foret.

Magna

Magna Fames Loubos de Boſco perſugat omnes,
Hîc ſine paſtura vivere nemo poteſt.
Non pluit in campis hîc plus ſanctiſſima manna;
Carnes & panes Corpus habere petit.
Ad nos confeſtim mandatis grande ſecorſum,
Provenſam noſtram Francia ſemper amat.
Lou Tamborinus per Franſam præſto toccavit,
Cum Fiffris longis Guerra cridata fuit.
Tantas Gendarmas invenit ſeù Legiones,
Quod numquam poſſet Muſa referre mea.
Protinus hic veſtrum voluiſtis ponere Campum,
Ut melius poſſet quiſque tenere pedem,
Et Gentilhomines pro deviſare ſietam,
Poſt mandaſtis Aquas reſpiciendo ſito,
Ut benè palparent occulis, & cuncta viderent,
Si le Campus ibi poſſet habere locum.
Princeps de Metſa Stephanus ſic ipſe Columna,
Et Montegehanus; & Bonavale ſimul,
Viderunt rectè tunc Territoria multa,
Quæ ſaltem Villa dives Aquenſis habet.
Inter eos rurſus fuit & concluſio facta,
Et vos per poſtam certificando cito.
Supra Barreti Montagnis atque deciſſe,
Poſſet ibi Campum ponere Franſa ſuum,
Quod dum per Lettras intellexiſtis ab illis,
Penſando ſi ſic omnia vera forent.
Præſto peonerios mandaſtis mille valentes,
Banneriam portant cum bravitate bona.
Qui fodiunt Terras groſſos ſatiando valatos,
Fortum Bombardis conficiendo bonum.
Vinaque cum burſa faciunt cantare la teſtam,

Ibrognas groſſas gayha Taverna facit,
Ramparos plures benfortes, & berohardos,
Fecère Aiſadis en foygando ſolum.
Quæ tenet ad teſtam Barretus monticuloſus,
Et ſi non tombent ſunt valitura diù.
Cridda fuit poſt hoc per Villam Regia facta,
Quod Populus habeat quiſque tenere pedem.
Sub magnis pœnis multum Trompeta ſonavit,
Ullus non vadat ſe retirare foras.
Conſul Portallos omnes gardabat Aquenſes,
Ut bona tunc poſſet nemo ſalhire foras.
poſtea le Grandus de Franſa meſtrus, ad omne,
Regni meſtritiam Rege volente tenens,
De Memoranſino deteſta ſagius eſtans,
Is eſt quem parlat Muſula noſtra modo.
Omnibus in Guerris grandem ſervando ſageſſam.
Juſtitiam faciens omnibus atque bonam.
Ponere ſervellum cauſis rebuſque gerendis,
Diſponit multis, cum ratione facit.
Venit Aquas viſum ſi campi ritè ſietat,
Eſſet ibi vel non reſpiciendo benè.
Tunc cognovit ibi rectè non eſſe ſietam,
Pro campo dixit, non valet iſte locus.
Conſilium mutare decet cum cauſa requirit,
Res nova demandat Conciliare novum.
Et quia de Villa jam s'approchabat Aquenſi,
Campus de pagna ſens repoſare nimis.
Præſto mandavit totam ceſſare Biſognam,
Montis Barreti quæ benè fortis erat.
Hunc dicit Campum poſt Avenione locabo,
Conſilium vario, quando neceſſe petit.

Digitized by Google

Et voluit poſt hoc illam deffendere Villam,
Muros cum terra fortificare volens.
Et Monteianus homines ſex mille tenendo,
Illam gardaret ritè valentus homo.
Qui benè promiſit rectè deffendere Villam,
Contra Eſpagnolos hos rebotando nihil,
Et cito *tunc fecit* Borgadas rumpere totas,
Bellos Jardinos, Templa Sacrata Dei.
Arboris omne genus fecit Deſtrale copare,
De propè la Villam cauſa dolenta fuit.
Clocherium pulchrum Sanctique Joannis Aquenſis,
Foygarunt multum fortè cavando pedem,
Plures Martellos de ferro rumpere vidi,
Ponere per terram quando volebat eum.
Jam quaſi per ventos illum tramblare videbam,
Et totus Populus fort regretabat eum;
Sed numquam potuit meſtrus componere fidem,
Hic eſcapavit auxiliante Deo.
Deſturbavit eum Deſpagna Guerra maligna,
Verſus Aquas veniens pro faciendo malum:
Avancurſores Brignolam, jamque Batalham,
De paſſu in paſſu poſta cridando venit.
Quare layſſavit poſt fortificare la Villam,
Nam ſibi per nimium tunc breve tempus erat.
Ac cito poſt fecit totam ceſſare Bizognam,
Sic ſine defenſa Villa relicta fuit.
Et per cantones iterum Trompeta ſonavit,
De tantis cridis tunc quaſi farſa fuit.
Trompando Villam ſequitur quadrivia tota,
Admonuit Populum voce tremente ſua.
Quod quicumque volet Villam layſſare friantem,

Digitized by Google

Nunc fugiat præſto quo volet indè petat.
Intraque ſex dies omnes forragia portent,
Bladaque cum Beſtiis maynagiumque foras,
Aut aliter lapſis paſſatis ſivè diebus,
Francia cum Guerra ſaquegiaret eos,
Maiſſones ſerrant gentes claudendo Botegas,
Ubrebant cayſas plura movendo bona.
Tu penſare potes, pietas ſi te movet ulla,
Quam malè contentus omnis Aquenſis erat.
Quis timor ô cives! quæ de ſperanſia mundi,
Heù qualis rabies, & furor atque dolor!
Omnes tramblabant dando ſuſpiria cordis;
Quid facient etiam neſcius omnis erat.
Esbahitos Populos omnes citare videbam,
Ad banquetandum nulla Taverna dabat.
Ceſſabant danſæ, garſas & nemo calegnat,
Nil per amoroſos luna vielha valet.
Tunc orat omnis amans cæco tribulatus amore,
Se deſpartendo cor recrepabat ei;
Se deſperabat quando layſſabat amicam,
Seſcartare decet quando la Guerra venit,
Et Parlamentum plus non de crimine parlat,
Senfugiunt Domini cum furor ille venit.
Carres Garetos per Payſos fortè trabailhant,
Et benè gagnabant caregiando bona.
Terras profundas, & ſecretando cavabant,
Uſque Crotas Vini Templa Sacrata Dei.
Traucabant alii les Muros, ſivè muralhas,
In domibus magnis plura Sepulta jacent.
Poſtea maynagium Populus pauſabat in illis,
Id quod non poterat carregiare foras.

Digitized by Google

Penſando raubam nullus Gendarma trobaret,
Et de ſecretis nemo moveret eam.
Millanus riſſus qui valdè ſagius eſtat,
Barthomeus Frater Riſſius, atque ſuus,
Fabrus, Olivari, Dalbis, Parvus Cotarellus,
Vitalis, Silvus, Daugeriuſque ſimul.
Borrilius, *Clari* d'Albertis, & Pelicoti,
Ponſus Julianis, Flota, Falotus homo.
Per totam Villam omnes ſareſtare docebant,
Sunt Secretarii ritè cavare ſciunt.
Altius es forſo nos ultra tollere vella,
Parlando verum ſi mihi Muſa favet.
Non ego falſa loquor canonizando Batalhas,
Quas contra Franſam gens inimica movet.
Cur facio noſtram retrò tornare camenam,
Ut nihil intactum reſtet ab indè bonum.
Indè fourniculum Deſpagna campus arrivat,
Cum grandi pompa Guerra triumphat ibi,
Noſtras ipſe ſuas fecit, bandas que revizat,
Et pedites numerat conciliando bonos.
Ad que pagamentum modicum ſua burſa commenſat,
Unum Ducatum cuilibet ipſe dedit.
Biſcotos duros faciunt qui rumpere dentes,
Qui nimium forſat quando remordet eos.
Cœpit & innumeras illic de claſſe Farinas,
Armaque Gendarmis quæque Galera dabat.
Adreyſavit ibi Armatam bandaſque valentes,
Cum Tamborinis plurima Fifra toccant,
Inſegnas largat blancas, armata triumphans,
Grandes quæ ſemblant candida vela Maris.
De Taffataſio ſeù Mavis dicere Soyham,

Digitized by Google

Crux ſibi per medium roggia Sanɛta manet.
Omne parellavit pro tunc Guerrando neceſſe ,
Per campum poſat ordine quæque ſuo.
Poſt contra Graſſam quam gens abandonat omnem ,
Demarchant pedites totaque banda venit.
Contra Brignolam currunt donare ſaquadam ,
Et ſine defenſa præſto pilhata fuit.
Illam penchinant mayſones ritè robando,
Nil manet ad Populum pauper ubique jacet.
Verſus Aquas voluit poſt demarchare caminum ;
Sanɛtum Maiſiminum Maſſiliamque petit.
Et Maudellanam Sanɛtam raubare volebat ,
Quæ fuit in mundo Dulcis amica Dei.
Inter Brignolam Gaileti poſt quoque Caſtrum ,
In quodam plano banda replantat eos ,
Francia tunc illi chaudam donavit albarmam ,
Charpinavit eos oſſa frotavit eis ,
Eſcaramuſſa fuit per noſtros faɛta valenter ,
Non exparnabat banda frapare benè ,
Montegianus erat darmis ducendo Cavallos ;
Centum Poyſſantos Boyſius atque fuit.
Sex centum pedites le bornus veſtes habebat ,
Et bovis atque mola ſe ſociando ſimul ,
La mola corragium tres bon torchando tenebat ,
Pro Guerris valdè bon Capitanus erit.
Poſt imboſcatas fecit de noɛte Ferandus ,
Allas campagna manè batalhat eos.
Circumdans Gallos Franceſi fortè repulſant ,
Campus d'Eſpagna ſanguine plenus erat.
Valentes plures vidiſſes rumpere Lanſas ,
Soldatos grandes Arcabutando brave.

Digitized by Google

Les Legiari quos hæc Provincia fecit,
Deverium faciunt Eſcopetando benè.
Gaſtarunt illos tandem paſſando Cavalli,
Per medium bandæ quando neceſſe fuit,
Exclamant aliqui vivat nunc Francia vivat,
Vivat & Eſpagna cætera turba cridat.
Ad plus *valentes* tunc & Victoria reſtat,
Cum deſiderio quiſque petebat eam.
Poſt fuit à nobis fallax fortuna reverſa,
Reſtat ad Eſpagna gloria parva modo.
Francia mille homines tantum mandaverat antè,
Pro diſcrubendoquæ mala Guerra venit.
Et prendunt pedites Armatos atque Cavallos,
Deſtroſſant Burſas devaliſando ſuas.
Per *Priſonnerios* rapuerunt Montegeanum,
Vertis Taurinos voiſique deindè molam.
Et plures alios quos non mea Muſa recontat,
Cum malè res vadit mille ſequuntur eam;
Fecit eis certè tunc Leſpagnia bona bella,
Ranſonavit eos non faciendo malum.
Gaudet, & in Chriſto tunc multum Cæſaris ira,
Penſando Franſam, jamquè tenere ſuam;
Bravegiat, Saltat eſpavantando Vilhacos,
Ad quartum cœlum Gloria mandat eum.
Sottas ad Populum branlat de corpore mignas,
Parerium quemquam non putat eſſe ſuum.
Poſtea verſus Aquas incipit prendere voultam,
Demarchant omnes Maſſiliamque petunt.
Au Plan Dalhano ſua poſt Tentoria plantat,
Latis ubi Flumen ſemper abundat Aquis,
Atque Pavilhones tendas pauſatque Cabanas,

Maynagium trainat bandula quæque ſuum.
Semblabat Villam garnitam Mercibus amplam,
Nil præter panem deficiebat eis.
Cum Moſtarderiis morteris Blada molebant,
Per braſſos tantum ritè virando molam,
Et banquetabant tantum voygando racemos,
Per totum campum foyra tenebat eos,
Ullum Criſterium pro cullo nemo petebat,
Senſa Botecariis foira relaxat eos.
Plus valet ad Tripas unum tres dulce Cagare,
Quam facit ad corpus una Polalha bona.
De Roſſignolo Merdas armata chiabat,
Qui non grignotat multa cacare nequit.
Omnes merchandant latro raubata revendit.
Per campum quæquæ non debitare decet.
Les Vivanderi ſemper forragia portant,
Et grandem Cherubim maygra Taverna facit.
Quod ville eſt carum, quod carum ville putato,
Ad verum pretium nil pretiare vides,
Magnificum plures duxit ſecumque potentes,
Qui benè de Guerra conciliare ſciunt.
Dugum Savoyhe Boſſutum propter amores,
Deirerium ſemblat ſic ſua Gibba levat.
Noctè die multum cui nunc ſua teſta trabalhat,
Contra vos etiam fortè dolentus adeſt.
Francia Savoyham cur totum prenderit illi,
Et cum Bombardis Guerra frotavit eum.
Atque Piemontem ſic ambraſſaverit omnem,
Et totam Breſſam fecerit atque ſuam.
Et nondum finis: nunc cercat prendere Niſſam;
Atque novam terram vult retirare ſuam.

Sed

Sed nemo penſet quod Rex id fecit à Tortum,
Quæ venit ex merito pœna ferendat venit.
Ad Franſam fecit, tu ſcis, incommoda multa,
Et majora daret ſi ſibi forſa foret.
Tunc malè res vadunt Brayhas dum fæmina portat,
Conſilium donat fæmina rara bonum.
Nulla ferè cauſa eſt inqua non fæmina litem,
Ponat cum ſaltem gloria vexat eam.
Fæmina ſola poteſt gentes deſtruſere plures,
Si benè complaceat cuncta maritus ei.
Non eſt ira quidem mulierum de ſuper iram,
De modica cauſa teſta reverſat eis.
Fæmina quando facit quæ vult poſt facta refornat;
Cornua per teſtam ſæpè maritus habet.
Incarognatus nunc eſt in amore Ribaldo,
Quidam quem parlat publica fama ſatis.
Temporibus noſtris raro virtute fruuntur,
Per totum mundum luxuriare volunt.
Marquiſum Traitum de Saluce menabat,
Quem benè tractarat Gallia noſtra nimis.
Ut proprios Filhos Juvenem Rex noverat illum,
Le Marquizatum Baliaratque ſibi.
Poſt contra Franſam voluit donare reverſam,
Eſmervelhatur mundus, & omne genus.
Rex illi totum donavit ſæpè Gouvernum,
De toto Campo, Rex quaſi ſemper erat.
Sic volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas,
Dicere tunc poterat: guerra timebat eum.
Sæpè bonum troppum fit dignoſcere gentes,
Soultaque de teſta gloria perdit eos.
Ad vos poſt miſit cauquilhas ordinis omnes,

Traytus non tanto munere dignus erat,
Chriſtus ei numquam poſſit donare ſalutem.
Langueat & multum quando maladus erit.
Dummodo vivamus penſet per tempora parva,
Non ſinet impune Francia noſtra malum.
Antonum levant duxit ſecumque Ribaldum,
Qui benè de lingua guerregiare ſapit,
Se traynare facit per Payſos ut homo Sanctus
Tamquam Reliquias Spagna redotat eum,
Sanctas virtutes palhardus ſemblat in altum,
Quando rogoſones Gleyſia Sacra facit,
Quattum maymonum mihi ſemblat ſivè Moninam;
Et ſimilis mignas verba loquendo tenet,
Perdocet Spagnam per Guerras frondibus uti.
Contra Franceſos conciliabat eam,
Armata Regis d'Eſpagna ſæpè gubernat,
Eſt ſibi ſervellum conſiliumque bonum.
Sortilegus fallas eſt divinando malurum,
Forlettos portat belligerando malos.
Ung meyſſantus homo meiſſantas cerchat habere,
Et pailhardiſas ſomniat, atquè facit.
Et Dux Bavariæ, Ferrandus Marquio Gaſti,
Alve Dux, etiam cor ſequebantur eum.
Et ſecum plures homines armata menabat,
Sed per Provenſam terra ſepultat eos.
Per noſtras terras viginti mille reliquit,
Qui benè penſabant nos ſuperare cito,
Et cum vergogna mortum poſt corpus eorum,
Poſt fuit à Canibus eſca frianda lupis.
Non ſibi tunc claſſos ullos Campana ſonabat,
Æternam Requiem nemo pregabat eis.

Digitized by Google

Non ſanabat eos ullus faciendo careſſas,
Ullus nec medicus Medicinabat eos.
Pottagios graſſos nullus mandabat amicus,
Numquam per plumas molles armata repauſat,
In terras lectos guerra fideliis habet.
Sed memorare volo non latius eſtavando,
Quæ per Provenſam facta fuere modo.
Iſte Emperairus ad nos veniendo bravabat,
Induperare putans omnibus atque vivis.
Jam ſibi ſemblabat quod mundum vicerat omnem,
Jam Deus in cœlis atque timeret eum.
Ad Sanctos omnes jam cum gravitate loquebant,
Auxilium tandem corde petendo ſuum.
Et tenet ad gentem groſſam parlando gravelam,
Ut de Savoyha genta Ducheſſa facit.
Non curat tantas gravitates Papa benignus,
Paulus de Roma Tertius iſte bonus.
Et contra Franſam ſe corroſſando per iram,
Dicebat faciam mille remille mala.
Petra ſuper petram plus non erit ulla relicta,
Juravi per me Gallia tota ruet.
Eſchalfatus erat groſſas faciendo menaſſas,
Et ſua ſuzando teſta gitabat aquas.
Sed tamen ad verum non moy truffando per ipſum,
Principio multum quiſque timebat eum.
Contremuere omnes poſtquam jam fama vagatur,
Per totam Franſam guerra cruenta venit.
Garagare fugiant gentes marmalha cridabat,
Præſto ſuum ſalvet baggagiumque bonum,
Illud per Terras per muros velloſaterret,
Ut melius poterit hac capet atque bene.

Digitized by Google

Nam venit in Franſam Gram Jannes ille Gipponus,
Qui durum ferrum mangiat arma ſimul.
Maiſones furnat ſercans, & cuncta rapinat,
Et foygat terras pro retirare robas.
Et lardat Populum, qui non ſecreta revelat;
Quamvis pro ſcorto neſcins ipſe ſciat.
Teſticulos hominum derrabat ſivè Colhonos,
Tantum cum Cordis guerra tirare facit.
Plorabant plures Gentes de paupere Regno,
Qui caret argento ſe rejohire nequit.
Non potuere tamen tunc gentes omnia ferrè,
Nemo Domos plenas netegiare poteſt.
Non tantam brudam faciunt dum fulmina tronant,
Nec Mare nec Ventus dùm malè tempus habent.
Quam per gradmaygram braggam veniendo menabat,
Luciferi nigri tunc ſua Pompa fuit.
Tunc erat per Payſos per eum freteria groſſa,
Semblaba Barcas quando pegare volunt.
Campus erat magnus garnitus de omnibus Armis,
Fort benè equipatus fuſtibus atque viris.
Qui plures Guerras uſarant tempore longo,
Ad benè battendum nemo cohardus erat.
Et menat innumeras Squadras de gente Tudeſca,
Quæ mortem numquam pertimuere malam.
Numquam viſta fuit gens tam crudelis ad eſcas,
Ipſe Diablus eas non ſatiare poteſt.
Aſſaſſinant Populum raubant forſantque Vielhas,
Heù pietas nulla eſt pullulat omne malum.
Laugierios ultra geynetos fortè galhardos,
Lombardos plures atque tenebat Equos.
Qui quaſi de pedibus hic de marchando volebant,

Vincere credo Lepus vix potuiſſet eos.
Sed martilhabant quando Trompeta ſonabat,
Mordebant Gentes Dentibus atque ſuis.
Dercabuteſſeris fuit Infanteria magna,
Et de piqueris crede triumphus erat.
Lanſa canetorum per Campos banda bravabat,
Qui propter Vinum non reculare ſolent.
Ladringo Vinum de Teſta dulce bibebant;
Qui benè non churlat belligerare nequit.
Multum fortis erat ſua Lavangardia groſſa,
Et benè garnita reyria garda ſimul.
Et ſibi magna fuit hic Artilharia grandis,
Quæ deſperando murmura magna dabat.
Fort feſtonabat Populus cregnendo furorem,
Et pedibus præſtis refugiebat eum.
Supra leſquinam magnos portando paquetos,
Quiſque maladus homo tunc fugiendo valet.
Dicebat Medicus Lavunculus ille vialhus,
Virtutes groſſas ſuggerit ipſe timor.
Vidiſſes Matres Infantes ferre petitos,
Brachia cum Breſſis teſta dolebat eis.
Tempore de longo pregnantes, & Mulieres,
Per vicos natos tunc peperere ſuos.
La Matrona ſagax non ſuccurrebat & illis,
Sic ſine Baptiſmo mors rapiebat eos,
Per montes ibant altos ſerquando foreſtos,
Baumas obſcuras alta Rocaſſa quoquè.
Quærebant Boſcos tenebroſos ſivè coletos,
Per quos rarus homo poſſet habere viam.
Tunc ad propoſitum venit Eſpelunca Latronum,
Ad punctum veniunt peſſima ſæpè bonis.

Digitized by Google

Cum Beſtis bruttis faciebant dulce repauſum,
Ad coſtas durum terra Cubile dabat.
Ventos, & pluvias, & frigora magna patibant,
Paupertatis onus ſæpè tuabat eos.
Per la monteriam fugiebant ſollerienſes,
Et nemus obſcurum Villa miniſtrat eam.
Per las Montagnas vadunt ſercando Cavernas,
Tempore Guerrarum ſaxa cavata placent.
Non tempeſtates pluviam, non frigora caldum,
Apros nec metuunt, non Animale ferox.
In qua præſente via eſt magis aſpera tenditur illuc,
Malvoyſos montes tunc habitare volunt.
Si trovant mangehant, ſi non patiencia dicunt,
Sequè juvare decet quando neceſſe venit.
Non locus in mundo magis eſt ſilvatius illo,
Patria Provenſæ Monticuloſa manet.
Sed tibi vis dicam, fugiebant non ſine cauſſa,
Lou maletoſtenſum prendere quiſque fugit.
Tres male non tractat las gentes atque retancta,
Illis lou Turqus non mala tanta facit;
Pluribus in Guerris fuit, & Victoria ſecum,
Plus fortunatus quam ſapientus adeſt.
Quantum croquignet heù nullus dicere poſſet,
Arpas plus longas quam lo Diablus habet,
Eſt ſibi continuè pro guerris topa malorum,
Omnibus in viciis plena replena malis.
Numquam viſta fuit tantum perverſa canalha,
Omne ſcelus faciunt non metuendo Deum,
Qui pro tot vitiis ſunt pro ratione tuandi,
Præſto malos homines juſticiare decet.
Non patitur mores hominis natura nefandi,

Digitized by Google

Contra naturam crimina plura dabant.
Plures Niſſardi venerunt ad la rapinum,
Atque Genoveſi gens bona Franſa ſapit.
Noſtrum baggagium Genuam Niſſamque tirarunt,
Per Mare, per Terram Niſſa robando tirat,
Per groſſas Barquas Genuenſes atque Galeras,
Plurima portarunt cum ratione mala.
Inventarizabant nil bona quando robabant,
Abſque labore ſibi graſſa butina crocant.
Sed benè ſint certi tanquam de morte morire,
Quod Provenſa illos puniet una dies.
Virgilius dixit manet altę mente repoſtum,
Judicium paridis qui mala prendit odit.
Fama manet minimè ſemper fortuna per ipſos,
Et contra met eos ſæpè reverſa fuit.
Non tardare poteſt plus, penſet, tempore longo,
Devincemus eos abſque dutare Ryen.
Per caput, & coſtas nos charpinabimus illos,
Uſque ad la mortem reſtituentque bona.
Et benè clamabunt nobis Provincia parce,
Perdonem petimus cunctaque noſtra cape,
Eſcapa nobis perſonas ſivè la vitam,
Nos gravat ad mortem veſtra robaſſe bona;
Tunc repſondebit ſubito Provincia noſtra,
Quæ bleſſata fuit ſaquegiata nimis.
Nyſſa Rybalda tace nunc te Provenſa menabit,
Ut Trataſtis eam in carregiando robas,
Quamvis te raubet non te bleſſabit à Tortum,
Nam de Provenſa tu bona magna tenes,
on tibi pelliciam facias de gente Nicena,
Fama canit modici cauſa caloris erit.

Quot mala per Payſos omnes jam fecerit iſte,
Rex Eſpagnolus Muſa referre nequit,
Induperatorus dici vix ipſe meritat,
Et poſt ſa mortem ben canonicatus erit.
Omnes per forſam debet devincere terras,
Imperium Sanctum Prinſus habere volet.
Et Dominum Mundi per vim ſe rendere debet,
Per Juſtas Guerras ſaquegiendo nihil.
Augmentare Fidem ſacras deffendere Gleyſas,
Hunc ſervare decet ſingula juſta Dei.
Non furtum facies cantant præcepta tonantis,
Vicinum toto dilige corde tuum.
Quod malè ſervavit per mundum tempore noſtro,
Per varvos Payſos Imperelator iens.
Regnum de Tunnis quod non vult eſſe fidele,
Et plures Vilhas caſtraque plena bonis.
Quæ Rex Saudanus contra non poſſidet illa,
Vicerat in Guerris auxiliante Deo.
Illi poſt voluit Regnum tornare libenter,
Et ſinit hos etiam vivere more ſuo.
De tali Chino ſe rurſus fecit amicum,
Una pecus pecudis inficit omne pecus.
Et magis ad Turcos voluit pauſare tributa,
Quam Chriſti Sanctam multiplicare Fidem.
O bona ſancta Fides te Chriſtus quæſo gubernare,
Te gaſtant aliqui quos reparare decet.
De malè payſus habet cum fumus ſortit ab illis,
Qui benè debuerant lumina clara dare.
O Maledictus homo qui neſcit noſcere Chriſtum,
Rendere nec grates quando remontat eum.
Atque ſuus Campus furiens de gente Tudeſca,

Quem

Quem ſecum duxit pro faciendo malum,
Eſtablam faciunt de Gleyſas gens malè dicta,
Latrinas culi meſpriſiando Deum.
Miſſas non curant ſacras audire Ribaldi,
Officium Templi non reputando bonum,
Et per terram Corpus Chriſti ſæpè gitando,
Sunt pluſquam Judæi falſa canalha Deo.
In grandi Gleyſa Sant Salvatoris Aquenſis,
Attrobaverunt omnia Sacra Dei,
Omnes Reliquias paces, & grande Butinum,
Teſtas Argenti Corpora Sancta quoque
Atque reperta fuit felix cuſtodia Chriſti,
Ac erat intus eam Hoſtia Sacra Dei.
Sed tamen hanc unus Lutherus de gente Tudeſca,
Per terram pedibus trapegiavit eam.
Imperelatorus ſed poſt ſuſpendere fecit,
Illum per collum quando trobavit eum,
Ipſe ego tunc illum vidi ventare per auras,
Per caput & coſtas corda regebat eum,
Illorum Dominum valdè ſercavit Aquenſi,
Argentos illi rendere nempè volens,
Quos intra burſas ſemper ſecreta trobavit,
Ferris foygando Templa Sacrata Dei,
Croſſam non curat ſed Mitrram vellet habere,
Quæ tot habet lapides pro reverendo Deum,
Auratos etiam, bellos demandat Anellos,
Quos tenet in digitis ſacrificando Deo,
Sa Benediſſionem cupiebat prendere Sanctam,
Se Confeſſando cuncta remittat ei.
Ad Larchidiacum de San Salvayre volebat,
Qui benè gran cheriam ſe rigolando facit,

Digitized by Google

Reyliquias Sacras layſſavit quando receſſit ,
Ad Sanctam Claram Scripta notanda manent.
Sed memorare decet Payſanos fortè valentes,
Qui ſibi fecerunt Guerra cruenta Cito.
Nam poſtquam Patriam Rex arribavit ad iſtam ,
Deſpagna faciens omnibus omne malum,
Ruſtica progenies tenuit Cito la Sinagogam,
Tempore Guerrarum ſagius omnis erat.
Ad Franſam totum pro tunc donare ſecorſum ,
Omnes pro Franco Rege morire volunt.
Propter vos Regem valdè marmalha dolebat ,
Contra Eſpagnolos Arma movendo lubens.
Omnes Payſani poſſentes atque valentes ,
Qui vos de toto pectore ſemper amat.
Mortalem Guerram dreyſſarunt marte furente ,
Contra Eſpagnolos ferrea Bella movent.
Teſtam bayſſatam Payſanus polſat avantem ,
Vizeriam bayſat reſpiciendo nihil.
De Limaſſono non curat prendere formam ,
Arriſcat gambas corpus , & omne ſuum.
Atque bonis Frondis cordarum ſaxa gitabant ,
Vidiſſes petras atque tirare manus.
Eſpaſam valdè roylhoſam quiſque ferebat ,
Quæ numquam ſolem viderat uſque modo,
Arcabutando benè faciendam ſæpè bugadam ,
Ruſtica progenies Arma fogare facit,
Armaque cum deſunt pugnis pedibuſque bizognant ,
Se charpinando ſæpè triumphus erat.
Fa farnellabant per terram ſivè capillos ,
Et ſoto Barbaras fortè frapando dabant.
Dicere nolebant Spagnoli Francia vivat ,

Digitized by Google

Sed benè Payſanus dicere fecit eis,
Fort ſe arreſcabant nolendo cregnere mortem,
Et homo per Guerras abſque timore bonus.
Aventurabant perſonas ſenſa Cavallis,
De propriis gambis currere nempè volunt;
Fecit Scadrones Provincia mille valentes,
Et Circum circa campus habebat eos.
Per grandes troppas ſe accompagnare ſolebant,
Sex centum peditum milleque troppa fuit.
Se benè ſerrando cum tempus poſtulat aut res
Omnes corragium ſemper habendo bonum.
Jurabant omnes compagnam nemo relinquet,
Per ſocios ſociis eſt data Sancta Fides.
Ibant per Montes, per Boſcos ſivè coletos,
Velhabant occuli nocte dieque ſui.
Aurellas dretas per campos ſemper habebant,
Poſſet ut in caſſes preda venire ſuos,
Eſtabant vigiles intentique ora tenebant,
Si poſſent aliquos deſtrociare viros.
Quando varalhabant Saldati de foro Campum,
Seù ſeſcartabant nocte dieque parum,
Adque famen propter quando ad forragia vadunt,
Noſtras Baſtidas ſaquegiando richas.
Alla Diableſco Payſani les ramenabant,
De capite in terram ſæpè virando pedes,
Les derocabant per Bauſſos quando potebant,
Gaudebat Payſus dum retailhabat eos.
Et pauſicabant morratas, atque ſoffletos,
Illis per faciem gauta dolebat eis.
Omnes Payſani deſtroſſant undique gentes,
In patria nullus tunc benè tutus erat.

Digitized by Google

Saldatos aliquos Payſani quando pilhabant,
Finis erat vitæ priza fachoſa ſuæ.
Non ibant aliis umquam portare novellas,
Mortus homo numquam parlat in ore ſuo.
Omnes d'Eſpagna tunc amaſſare volebant,
Qui contra Franſam Borbolhiando renant.
Sed pluſquam homines preciabant crede Cavalhos,
In quantum poterat nemo tuabat equos.
Et licet ad tempus cum dulci voce cridarent,
O ſocii dulces ſit bona Guerra bona.
Fratres Payſani ô vos de ſemine Chriſti,
Parcite nunc nobis ſic Deus ipſe jubet.
Deſtroſſare decet nos tantum jura ſequendo,
Poſt furiam debet nemo necare viros.
Tunc reſpondebant Payſani fortè frepando,
Mors bona dicatis non bona Guerra precor.
Qui vos mandavit Gallinas prendere noſtras,
Eſtis Lairones noſtra robando bona.
Militiam vadunt Gendarmæ pro moriendo,
Nos volumus veſtras enſe copare gulas.
Ad mortem Payſanus quiſque cridabat,
Enſibus ad totos colla copare volunt.
Prendere Gendarmas non amerceſſe volebant,
Mandabant illos præſto videre Deum.
Mille cotellatas donabant quando tuabant,
Unam Gendarmam res miſeranda fuit.
Poſtea partebant inter ſe grande Butinum,
Vidiſſes partem quemque tirare ſuam.
Non valet hic pietas non perdonenſa cridantes,
Sublevat ad nihilum morte vocante cito.
Hic genus omne ſciunt armorum nempè menare,

Digitized by Google

Eſpaſas longas ad latus omnis habet.
Mandrictos vibrant fendentes atque reverſos,
Eſtocatas paſſant ſenſa falire redas.
Teſtas & Braſſes talhant Gambaſque manuſque,
Audebat nullus de pietate loqui.
Militibus certè voluerunt parcere paucis,
Exaudit modiçum ruſtica Guerra preces.
Expavorditus tam tunc erat undique campus,
Quod quaſi per brayhas Merda colabat eis,
Ad campum pedites capiebant uſque Cabannas,
Noſtri Payſani ſenſa timere renum.
Et quamvis furnos Leſpagna redreyſet?
Adque malendina Blada molendo ſua,
Per Vim poſt Payſus rumpit crudeliter illos,
Auſticios omnes & removendo procul.
Burſas garnitas Argentos ſæpè galabant,
Quæ ſibi per corpus gaudia groſſa dabant.
Payſani portant habillamenta veluti,
Ruſtica progenies nobilis omnis erat.
Barnagium fecit certè Provincia noſtra,
Noſtris Payſanis gloria danda venit.
Enſe viam rampit qui per contraria paſſat,
Is mala cognoſcit qui bona multa ſapit.
Tu quoque fac ſile, Payſanis Eſpagna cridabat,
Nullos eſparnes quando tuare potes.
Amaſſa amaſſa villanos trayta canalha,
Nullus eis quæſo parcat amore Dei.
Amercesse decet Guerrando prendere nullos,
Omnes Payſanos arma cruenta tuent.
Cum nos Saldatos villani prendere poſſunt,
Ipſi nos mandant præſto videre Deum.

Digitized by Google

Arranſone volunt Gendarmos prendere nullos,
Non opus eſt etiam de pietate loqui.
Plus peramant mortem Saldati quam bona cuncta,
Plus quam Borelli carnificare ſolent;
Sed tamen ad votum Payſanos non ſæpè tuabant,
De ranſonando maxima Guerra fuit.
Teſticulos illis extra de ventre tirabant,
Cum cordis valde teſta ligata fuit.
Per puteos pedibus pendutos corda tenebat,
Atque pedum carnem flamma cremabat eis.
De magius villens deffendat nos Deus omnes,
Amaſſant Gentes, & ratione carent.
Non reddant eis Payſanos ſi mihi credunt,
Saldati timeant qui reculare poteſt.
Rara fides in eis uſatur tempore noſtro,
Militibus hodie rumpere pacta ſolent.
Pro damiam veteres portarunt in paradiſum,
Chateriam mundus nunc quaſi totus habet.
Inter Saldatos regnabat fort bona Guerra,
Per furiam nullus morte tuatus erat.
Per Priſonnerios omnes ſed ſe retirabant,
Præſertim captus quando valebat homo.
Sed ſine defectu cuncti ſe ſaquegiabant,
Baggagium totum ſic removendo bonum.
Ad campum rurſus tornabant quando volebant,
Spagna bonam Guerram ſemper ubique facit.
Et mihi ſic dicas Saldati cur ſibi parcunt,
Hoc breve reſponſum dat mea Muſa tibi,
Ung Lupus in campis Loubos non mangiat unquam,
Pravus amat pravos, & bonus ipſe bonos.
Sed tamen ulterius vos hoc audite legentes,

Digitized by Google

Quæ fecit Regi Patria fida ſuo,
Cum Rex Deſpagna Provenſam intravit in iſtam,
Illam penſando ſemper habere ſuam,
Cum villas parvas tunc gaſagnabant ad arma,
Dum layſabat eas quiſque rebellis erat.
Et garniſones ſi quas ponebat ad illas,
Præſto cum ferris villa tuabat eas.
Sanctus Mayſeminus fort heù uſclatus ab ipſis,
Ad garniſonem verbera multa dedit.
Sic numquam potuit villas in pace tenere,
Continuè Payſus ſe rebecabat ei;
Demandat Franſam ſemper Provincia noſtra,
Non ſimilem trobbat Franca corona fidem.
Quæ fecit referam ſolertis villa valenta,
Quæ tenet ad Guerras fort populare bonum.
Ung Jornus villam ſubito trompeta ſonavit,
Rendere ſe vellet præſto l'Eraudus ait.
Reſpondit populus quod non ſe renderet illi,
Atque malet potius Patria tota mori.
Poſt modicum boſans iterum Trompeta revenit,
Sollicitans populum dulcia verba loquens,
O quam finus erat pro contornare la gentem,
Sermones blandos lingua frianda dabat,
Spagna magagnoſa Franſam, trompare trabailhat,
Hiſpani flattant quando thraire volunt.
In ſermone ſuo ſemper latet anguis in herba,
Linguam formavit qualque ſoletus eis.
Quando petunt aliquid per dulcia verba babilhant,
Flatterias jazant corde venena tenent.
Demandat Trevas quando non vincere poſſunt,
Et machinare volunt ſeù fabricare malum.

Tunc ſe fortificant ſecreta ſivè reforſant,
Poſt ſua multoties fallere lingua ſolet.
Omnis homo mendax : ſic Evangelia cantant ;
Spagna bonas gentes ſempere habere ſolet.
Promiſit populo grandùs Segnorius eſſet,
Omnis ſe rendens corde volente lubens,
Sed nos cum furia ſubito reſpondimus illi,
Eſpaſas manibus quiſque tenendo ſuas.
Sis modo quod cercas mallanum ſeù mala Paſca,
Et niſi tu ceſſes crede frotatus eris.
Poſtea tornavit multùm trompare la Villam,
Noſque menaſſando quiſque crematus erat.
Dicite vos populi nunc Spania vivat,
Aut focus & ſanguis Patria tota manet.
Dicimus at nos tunc trompa nunc Francia vivat,
Vivere non debet Spagna Ribalda tua.
Conſilium tenuit cregnendo Patria rurſum,
Qui facerent gentes ſe retirando cito.
Lanſaquenctórum groſſus jam campus abundat,
Gentes & Villam ſaquegiare volens.
Interea magnus fit terigonus ab alto,
Culmine pulſatus Scadrula quando venit.
Cum rabido ſonitu dindonæ Campana ſonabat,
Et lou Toucaſſenum maxima Clocha ſonat.
Pro tali ſonitu cunctorum corda tremeſcunt,
Currere non ceſſant perdubitando malum.
Tunc ad Martellum Campanæ turba caminat,
In terram tombant præcipitando nimis.
Lou Focus ad Villam dixiſſes tunc erat omnis,
Et quem jam poſſet ſtinguere nullus eum,
Vel ſemblabat aquas quam non trobbare poteſſent

Sic

Sic Campana ſonat forte cochando copoc.
Sed terigonos aliquos non branlat alegros,
Le Campagnerius quippè dolentus erat.
Omnes Clocherios audiſſes tunc reſonare,
Clocha ſonat ſubito quando retracta venit.
Plures Gendarmas Deſpagna villa frotavit,
Se defendendo ſæpè necavit eos.
Non potuit tandem tunc conquiſthare batalham;
Priſa fuit per vim rurſus ad arma malè.
Omnia robarunt Villam poſt abotinando,
Et Sacram Gleyſam reſpiciente Deo.
Et mihi mayſonem furnarunt omne levando,
Mobile Dominium colla retrenet eis.
Perpetuo natale ſolum dulcedine cunctos,
Detinet immemores nec ſinit eſſe ſui.
Atque Tholonenſes qui ſunt brava frigata,
Contra Spagnolos arma taylhanta tirant.
Tunc intrat portum per forſam nulla Galera,
Quin turria bleſſet atque profundat eam.
Villa de Ryes contra larmatam ſe bonè gardat,
Quando reculavit fort giponavit eam.
Andreas Dorias illi donando favorem,
Eſpargnare facit tunc ſibi multa bona.
Quare eſt quid factum miramur venerit iſtuc,
Jannes Prepoyntus cum bravitate ſua.
Pro valhenteſis quas fecit huc veniendo,
Non modo oportebat tot remenare grobis.
Palatium Regis Pulchrum brulavit Aquenſe,
De cello Stellas roggia flamma tocat.
De Parlamentis bancos omnes dominorum,
Queis dum juſtitiat curia Sacra ſedet.

Caderias virides, & Tapiſſeria pulchra,
Quæ per honeſtando Cambra burella tenet,
Quæ gardat cauſas quæ ſunt ſupra lo Burellum,
Maſcaravit eam Merdegolando ſolum.
Poſtea demandat totum Saviumque Senatum,
Super eum vellet conſiliare benè.
Chaſſaneum quærit Moſſurum le Preſidentem,
Cui propter ſtudium griſia teſta manet.
Et numquam ceſſat legales volvere Libros,
Bartolus alter adeſt, omnia jura ſapit.
Æterna ſcripſit, & digna volumina cedro,
Propter Doctrinam nomen ad aſtra volat.
Semper erit vivus, vivit poſt funera virtus,
Mors hominis laudes nulla necare poteſt.
De Parlamento omnes, dominoſque requirit,
Qui gaſtant Libros inſtudiando nimis.
Dalbis, Senacium, Daupedis, atque ſaumatum,
Maſanum, Sallum, Glandeves atque Fabrum,
Durandum, Clamat, & d'Avenione Rolandum,
Sanctam Marguaritam, Barraciumque ſimul.
Doncaudum, pariter Raſcaſſum, ſivè Bagarris,
Sollicitare volet, Conſiliumque ſuum.
Ipſe malam cauſam cregnebat ſemper habere,
Illum deffendunt omnia jura nihil.
Ipſe bonum cercat per ſemper habere favorem,
Judices officium multa juvare poteſt.
Ponere proceſſum vellet ſupra lo Burellus,
Eſpecias magnas ſolvere vellet eis.
Sunt Servantini mundum ratione gubernant,
Hos benè Recluſos Cambra Burella tenet,
Iis compatior, tot habent pro gente labores,

Digitized by Google

Juſticiam cunctis pro faciendo bonam :
Garbugios hominum ſapiunt omneſque quærellas ,
Facherias grandes la ſua teſta videt.
Et quamvis dretum faciant , & jura comandant ,
Omnibus in mundo nemo placere poteſt.
Et Garſonetum gardans pro Rege ſagellum ,
Hîc in Provenſa publica fama ſonat.
Nunc per eum benè Chancellaria noſtra triumphat ,
Ipſe gubernat cum ratione bona ,
Portabant varii Lettras de cremine graſſas ,
Vult perdonanſam pravus habere ſuam ,
Utque Capellanus nobis peccamina parcit ,
In Confeſſando juſſa ſequendo Dei.
Sic Garſonetus qui nunc pro Rege ſigillat ,
Hîc miſeris parcit crimina ſæpè reis.
Ipſe gubernaret totum ſagaciter orbem ,
Innumeros ſenſus la ſua teſta tenet ;
Hunc ego continuè ſub noſtro pectore porto ,
Nec poſt la mortem noſter abibit ámo. ,
Perpetuos illi conſervet Juppiter Annos ,
Et ſibi complaceat omnia vota Deus.
Procuratorem Regis , qui crimina cercat ,
Paulenqui Dominum vellet habere bonum ;
Is benè procurat ſemper pro Rege trabalhat ,
Eſmendas graſſas poſtulat atque bonas.
Continuè clamat ſeù ſe courrouſſet in ira ,
Contra palhardos qui mala ſemper agunt,
Pendantur trayti per Forcas atque Ribaldi ,
Eſcárteyretur , ac homicida malus,
Per Mare vel vadant Regis vogare Galeras ,
Cadenam pedibus ſemper habendo bonam.

Digitized by Google

Et rationales demandat ſæpè Magiſtros,
Denarios Regis qui retirare ſolent.
De Venſa Dominum des Comptes le Pricidentem,
Qui ſegnat populum dum benedicit eum,
Arbandum Savium grandi virtute refertum,
Libros qui Archivi monte virare ſapit.
Vitalem Dominum qui teſtam jam tenet albam,
Proprer Doctrinam quam ſua teſta tenet.
Iſti tres tantum hîc Regia jura gubernant.
Dammanium ſervant denarioſque tirant.
Et Generales guerinum lo Loggatentem,
Quærit Conſilium vellet habere ſuum.
Particollerium de bella monte volebat,
Qui benè Decretat cum ratione bona.
Procuratorem tadeum ſercando Ribaldos,
Utilis ad Fiſcum Regis amando bona.
Alta voce cridat palhardi Juſticientur,
Pendutos teneat Furca bicorna malos,
Judex Blayhardus qui per Mare judicat omne,
Tamquam Neptunus tunc recridatus erat.
Gaufredum quærit perdoctum Loggatenentem,
De Forqualquerio Germaniumque cridat.
Judicis Eſpoſam Meyrani ſæpè foetat,
Leges & guerras ipſe fogare facit.
Ille reportator Guerinus noſter amicus,
Per totam Villam ſæpè petitus erat.
Lettras demandant quas Chancellaria bayllat,
Illas ipſe facit jura ſciendo bonas.
Practicus eſt valdè Letrutus jura gromandat,
Argentum plumbum ſed retirare ſapit.
Ad Banquetandum ſocius per promptus habetur,

Digitized by Google

Et benè treſque lubens fort bona Vina bibit.
Guerim demandat de bon Vin ſemper à boiro,
Bacco ſacrificiat officiando Deo.
Quando ego ſum ſecum Taſſas auſſare bizognat,
Ponit aquam paucam quando mihi ritè placet.
Gaudeo cum video la ſuam fumare Coquinam,
Poſt grignotamus groſſa polhala vogat.
Vivere cum ſociis eſt certè vita beata,
Vivere cum ſociis vivere multa facit.
Atque feram pottam quærat cura remuſato,
Deſcallis veteris Vigueriumque pequis.
Et Seguinaros de Cormis atque boëri,
Et Petrum Jannis ferreriumque milum.
De Meſſis Dominum cum de Corbone petebat,
Et la Reſveriam Conſiliare volens.
Et Peyronetos Raynaudum deinde Miquelem,
Meygroni Aufredus Clericus atque fuit.
Colloniam Beccaris Pignolis & Raphaëlem,
Maurellum ſocium Ponticiumque ſimul,
Et Nicolas Fabri de nobis carus amicus,
Ingenio plenus plurima jura ſciens,
Et Deſiderios Brunellum cum domicello,
Meulhonem vellet, atque Durandus erat.
Atque Talamellus qui non eſt unquam Calamellus,
Declarans leges dum Calamellat eas.
Silvi Dazolis Albi Faber atque bugada,
Vitalis Buſi fallaque melha vetus,
Vincenti Allicius Calvinus poſtque Donaudus,
Tardivus tarde qui remenare ſapit.
Pognatus Geneſi poſt & Friſqueria Calvus,
Et Conſollati veſius heremita.

Digitized by Google

Andricius Dragui, Ponteves cum Talamello,
Aſterius Ruffus Blageriuſque vigil.
Sed tamen ad Franſam ſe demonſtrando fideles,
Fugiverant omnes cum pietate Dei.
Deffaults ad la Cour clamabat manè Notarus,
Alta voce cridat nemo rebattit eos,
Congie demandat la partio ſivè relaxum,
Pro replicca nullus empacholabat eos,
Abbandonarant Villam tunc protinus omnes,
Cum debandarunt triſte videre fuit.
Et cum ſampivit de Villa fugerat omnis,
Impoſtam marchat pro rapinare bona.
Poſt totam Villam doctam furnavit Aquenſem,
Mayſſonæ omnes ſaquegiando benè,
Et Cito Guerra domos foygat ſercando Gonellas,
Omnia raubavit pluſquam robare volet.
Raubando populum faciebat monitionem,
Ipſemet Argentos appropriando ſibi.
Vendebat panem Saldatis ben caramentum,
Mercadantus erat doctus in arte ſua.
Argentos omnes, & quos capiebat ab illis,
Reſtituebat eis quando la pagga venit,
Et donabat eis per Payſos omne butinum,
Denariis nigris cum ſua burſa caret.
Dignum laude quidem hoc eſt per ſecla futura,
Induperatorus facta notanda facit.
Hæ non ſunt Guerræ quæ regnant tempore noſtro,
Militias ſimiles Biblia nulla docet.
Sunt guerræ tantum nunc latrocinia vera,
Omnes Gendarmæ nunc remudare volunt.
A Bladoyra robat mundum Leſpania totum,

Digitized by Google

Flatieras gentes Patria tota tenet.
Francéſi noſtri tantum le mobile portat,
Appropiando ſibi non removendo domos.
Mobilis & varia eſt ſemper natura malorum,
Lumbardi faciunt nunc recatare Deum.
Omnia quando poteſt ſemper Gaſconia pannat,
Gaſconus rarus ſercat amore Dei.
Per totum mundum victrix Provenſa rabalhat,
Per Mare, per Terram ſcit recrocare robas.
Les bens de Gleyſo grignotat graſſa Ribalda,
Pauperibus Chriſti porta recluſa manet.
Barraba latro fuit, ſic parlat Paſſio Chriſti,
Plures Barrabanos Guerra truenda menat.
Hoc commune malum gentes omnes modo raubant,
Nullùs habet raubas nunc niſi raubet eas.
Ipſe duos tantum latrones Chriſtus habebat,
Sed hodie Guerræ mille remille tenent.
Et populus clamat quando faurragia perdit,
Se quaſi deſperat cum ſua damna videt.
Ponite polliciam fort fortem Juſticiando,
Juſticiam faciens vir Benedictus erit.
Sed tamen ad Chriſtum fecit grand diſplicimentum;
Noſtram Provenſam ſaquegiando modo.
Et ſibi Faminiam per Campum miſit amaram,
Nemo diù vivit eſuriente gula.
Blada ſibi mancant Carnes Vinumque Farinæ,
Juppiter è cælo non ſibi mandat aquas.
Cum Beſtiis ſottis faciunt revirare Molinos,
Forſanturque homines fortè virando molam.
Plangebant populi ſummiſſa voce cridantes,
Ad Chriſtum Dominum ſe retirando piè.

Digitized by Google

Panem quotidie da nobis Chriſte benigne,
Affer opem miſeris ipſe neceſſe vides.
Pœnitet armatam Provenſam ſaguegiaſſe,
Parce precor nobis fecimus omne malum.
Huc ad Maſſellum duxit nos Induperator,
Nos laiſſat cunctos atque perire fame.
Propter peccatos veniunt adverſa timenda,
Punit & omnipotens deſtruit atque malos.
Sed Deus in cœlis Lunam Solemque gubernans,
Surdus erat factus cuncta petita negans.
Non juvat omnipotens, nec vult audire Ribaldos,
Qui populum raubant, & ſua Templa ruunt.
Gleizas Sacratas plures dextruxit Aquenſes,
Ad Villam voluit atque botare focum.
De Sancta Clara Moniales Religioſæ,
Quas poſt clauſuram nemo videre poteſt,
Et Servantini marchantes de pede nudo,
Qui numquam ceſſant ritè pregare Deum,
De Nazarono Pulchrantes, & domicellæ,
Quæ Kyrieleiſones nocte dieque cridant.
Angelicam faciem Sanctos moreſque tenentes,
Non ſuperaret eas Juno, Minerva, Venus.
Cum precibus magnis vicerunt induperantem,
Namque aliter certè Villa cremata foret.
Gendarmæ clamant donate cibaria nobis,
Cæſar nos morimur nos tuat iſta fames.
Jejunus venter non boſtigat arma libenter,
Et præter mortem nil mage triſte famæ.
Nemo valentus erit ſi non grignotat abunde,
Et virtute caret fort benè maygrus homo.
Imperelator eis reſpondet quærite victum,

Grig n ot

Grignotat nullus abſque labore modo.
Vadite cellonum Rognas, & lurde Marinum,
Allenum, Bauſum, Pertuſiumque, Jocas.
Atque Garambudium Peyrollas, atque Bonilhum,
Et Lauras Aptum, Greulius atque tritis.
Ad Saccum, & Saccos totum pauſate Trianſum,
Meyrargos, podium, Porreriaſque Cito;
Atque Cadenetum Borras totam Manoaſcam,
Et Cucuronem Sant Canat atque locum.
Sanctum Chamaſſum, Foſſis de Martice Villum,
Atque Miramaſſum Tureluamquæ Boqui.
Interea veniet Dorias remeando Galeras,
Biſcotos portans, denarioſque novos,
Subveniet nobis grandem donando ſecorſum,
Per Mare Guerrando ſpes mea fixa manet.
Quare Saldati poſt ad fouragia vadunt,
Protinus & Villas ſaquegiare putant.
Grandes aſſaltos contra Caſtella ruentes,
Moenia grafignant alta crocando petras.
Sed Patriæ gentes contra ſe Forte rebeccant,
Noſque repulſando pabula cuncta negant.
Pabula guſtaſſent trojæ Zantumque bibiſſent,
Auri Sacra fames in ſeclus omne rapit.
Grans Aniverſarios per muros Guerra reverſat,
Dalto per Ambaſſum controvirando pedes,
Terrados homines per campos ſæpè butabant,
Milleque Boitoſos Croſſa malada regit,
Bochariam Payſus chapablat carnificiando,
Currebat ſanguis more fluentis aquæ;
Ad Portum de Cyon venerunt inde Galeræ,
Ad propè Maſſiliam foroviando foras.

Digitized by Google

Biſcotum durum portantes atque podritum,
Ad tantas gentes ſubveniendo parum.
Arlem pompoſam voluit poſt prendere Villam,
Jactando dixit ſaquegiaret eam,
Seffrehabant omnes ejus cregnendo loquelam,
Perdere penſando quid libet omne bonum.
Sed tamen Arlerius Dominus le Loggaten entem,
Juſticiam populo diſtribuendo bonam.
Bellorum & pacis qui ſervat tempus in omne,
Per totos Libros jure valentus homo.
Et Gentilhomines fringantes, atque potentes,
Qui Taffataſium ſæpè copare ſolent.
Corragium cunctis hardito corde dederunt,
Pro confortando verba ſequenda dedit.
Non vos Hiſpanus jactator terreat ille,
Per Chriſtum Dominum gloria perdet eum.
Grandus adeſt Meſtrus de Franſa cuncta gubernans,
Auxilium nobis Conciliumque dabit.
Fort bonus & Meſtrus ſemper pro Rege trabalhat,
Se nihil eſpargnat quando Batalha venit,
Alter Ariſtides dictus cognomine juſtus,
Conſilio pollens eſt ſapientus homo,
Claro præſtabit nobis tutamina ſenſu,
Donat quando poteſt ipſe libenter eum.
Arlerius prætor pro Villa deinde Cavalcat,
Cauſſando Bottas Eſperonando pede.
In poſtam vadit facit trotare Cavallum,
Non pauſare poteſt quando fatigua venit.
Ivit & ad Villam tunc d'Avenione friandam,
Quæ bellas dominans pro rigolando tenet.
Illuc acceſſit pro razonando Magiſtrum,

Digitized by Google

De Franſa magnum plura loquendo bona.
Demonſtrans illi quod valdè Villa pregabat,
Viſum pro Guerris ipſe veniret eam.
Annuit ex teſta promittens præſto venire,
Omni poſſe ſuo hancque juvare libens,
Quod dixit fecit ſervans promiſſa libenter,
Promiſſam numquam ſcit variare fidem,
Protinus & venit, pro reſpiciendo murallias,
Et ſuſtravit eas menia tota videns;
Protulit, & vobis omnem donato ſecorſum,
Verbis & factis ſubveniendo Cito.
Interea veſtram rectè deffendite Villam,
Splendere cuncta decet quando neceſſe venit.
Arlus multa poteſt hæc eſt ditiſſima terra,
Et merito regnum patria tanta fuit.
Tempore præterito Regem hic Arlus habebat,
Per varios Libros plurima ſcripta docent.
Non igitur dubitet quiſquam deperdere vitam,
Vos defenſabit Francia noſtra benè.
Princem de Melfa pro noſtro Rege fidelem,
Cui ſibi per faciem candida barba riget.
Vobis in Villa pro conductore relinquo,
Atque bonam vallem ritè juvetis eos.
Et ſi deficiendo quicquam pro fortificando,
Mittite nam vobis Rex bonus omne dabit.
Talibus acceptis verbis poſt Villa triumphat,
Corragium fortis quiſque leonis habet.
Poſt Cito Villa fuit Gendarmis plena ſuperbis,
Per quos briſata curia tota fuit.
Crotonos etiam voluerunt rumpere Fortes,
Illico Largatus tunc malefactor erat.

Digitized by Google

Juſticiam proſe palhardi ſæpè requirunt ,
Contra ſe proprium non volet ullus eam.
Aurellas longas Sergentibus atque copabant ,
Et benè per coſtas verbera multa dabant,
Et Carcerius præſto ſautavit feneſtras ,
Cum vidit ſocios juſticiare ſuos ,
Per degaynabant Eſpaſas atque Cotellos ,
Arraneant juvenes quando polalha valet.
Sicut Tartugas faciunt eſcondere teſtam ,
Et rata penatas nocte tuare putant.
Quod mortalagium vidi chaplando poletos ,
Et Gallinerios furnat habillus homo.
Quod grignotabant per Villam nemo pagabat ,
Su jamque Bonhome vivere guerra ſolet.
De domibus propriis Dominus tunc non erat ullus ;
Meſtrus di Caſa ſæpè valetus erat.
Per las Maizones gittabant atque Feneſtras ,
Qu æque domus ſemblat qualche taberna mala.
In omnem Villam populus ſe fortè traffigat ,
Non repauſant cives nocte diequæ tirant.
Terras & peiras & fuſtes atque fagotos ,
Et girbas terræ plurima ligna quoque.
Uſque Capellanos infantes atque vielhos ,
Et Servantinos Gleiſia Sacra dabant.
Nobilis omnis homo pro Franſa fortè laborat ,
Tempore guerrarum groſſa fatigua vogat ;
Triſtitiæ regnant mortales atque dolores ,
Planctus cum gemitu tum lacrymare malum.
Nam quid eſt aliud bellum quam miſſa per orbem ,
Publica tempeſtas , diluviumque domus.
Bella neccant homines faciunt ſine honoribus aras ,

Digitized by Google

Urbes & agrorum depopulantur opes.
Heù miſeri qui bella gerunt, & caſtra ſequuntur,
Tribolaſſones, & mala multa ferunt.
Et plures Dominæ de Capeirone friantes,
Non eſpargnabant ſe trabalhare benè.
Madama Daleno domina, & de valle potentes,
De bello Juhaco Madama granda quoque.
Et plures aliæ quas non mea Muſa racontat,
Fecerunt ragius caregiando Cito.
Cum terraygronis portabant ſæpè banaſtas,
De terra plenas congravelando rien.
Merfundata fuit non penſes tu tamen ulla,
Se contra gardat fort mulicbre genus;
Poſtea Ramparos per plures, & Beroardos,
Villa facit fortis ſumptibus ipſa ſuis,
Et poſt Marqueſus de Gaſto venit ad ipſam,
Hanc cum Gendarmis aſſegiare putans.
Per Pontem cravis paſſavit troppa valenta,
Portas ubertas de crave Pontus habet,
Quod fuit ad Villam certè vergogna regroſſa,
Porta ferè ſimplex tunc reculaſſet eum,
A longe modicum totam poſt reſpicit urbem,
Omnem deffenſam ſcire volendo ſuam.
Et cum vidit eam ſic tantum fortificatam,
Plenam Gendarmis armigeriſque bonis.
Qui propter Franſam vitam finire volebant,
Sacratam potius quam violare fidem.
Vidit aquas etiam ſeù tantum flumina magna,
Tot quod ſemblabant omnibus eſſe Mare.
Flumina, Stagna, Lacus, Fontes, Foſſata paludes,
Robinas grandes quas aqua ſemper habet.

Digitized by Google

Et Flumen Rhodani mediam quod circuit urbem,
Quando ſuper vexat plurima damna ferens.
Blada negat, Vignas per campos atque Cabannas,
Totam Camargam ſæpè natare facit.
Inſula propter aquas eſt inſuperabilis Arlus,
Per forſam numquam Ceſar haberet eum.
Sic non auſavit poſt interprendere gaffam,
Et contra Villam borbolhare nihil.
Et ſine muzando tornavit præſto retrorſum,
Non ſubjornavit mænia tanta videns.
Sed tibi vix dicam fecit tunc ipſe sageſſam,
Mille Baluſtratas Villa dediſſet ei.
Si s'aprochaſſet de Barca juro tonantem,
Perdiſſet Gentes tempus & omne ſuum.
Atque fuiſſet ibi tot tantum crede frotatus,
Quod numquam Medicus poſt rebillaſſet eum.
Fretaſſent illum tot tot per corpus & aures,
Quod ſi recordaſſet tempus ad omne ſuum.
Omnes in Rhodanum per teſtam Villa gitaſſet,
Ultima de Guerris iſta fuiſſet eis.
Arlus amoroſus ſemper perbraggat amorem,
Vivat & ad Populum det ſua Vota Deus.
Atque Taraſconis penſabat prendere Villam,
Et Sanctam Martam ſaquegiare richam.
Per Barcas Roſum poſt traverſare volebat,
Et Lengadoceum rendere deindè ſuum.
Paſſare per Spagnam per Terram nempè volebat,
Paſſagium quærit vellēt abire Domum.
Sed le Capitanus Sanctus Pommegius ille,
Qui fuit in Guerris ſæpè valentus homo.
Caſtellum reparat totam Villamque refortat,

Digitized by Google

Paſſagium gardat non dubitando mori.
Sic contra Villam nullus donavit alarmas,
Illum cregnebat fort benè noſcit eum.
Ipſe robas dangi Belcairum ramparat omne,
Grans Fortaleſſas amboque caſta tenent.
Et propè de Rhodano ſemper demmorat alertam,
Si paſſare volet ipſe tuaret eum.
Maſſiliam voluit poſt abordare fidelem,
Et per Trayſones prendere penſat eam.
Sed Cito quando ſuam ſaupivit Villa venutam,
Bonqautos maygros crede parelhat ei.
Cum Tamborinis, & Fiſſris fortè tocavit,
De frucha dura feſtegiavit eam.
Bombardando illum mandavit præſto ſalutes,
Mille Canonatas ipſa tiravit ei.
Fulmina dixiſſes quæ Juppiter illa gitabat,
Qui renat in Cœlis quando tronare facit.
Baſaliſcus erat groſſos mandando Boletos,
Larguagabant etiam paſſa volunta petras.
Duplos audiſſes ſimploſque tirare Canones,
Et megenſanos fauconeloſque bonos.
Emerrilhonos baſtardas atque Colubrinas,
Arcabutant omnes eſcopetando ſimul.
Ad propè de Barris non audet ponere Naſum,
Non ſibi ſecurus tunc locus ullus erat.
Et foro de Portu ſorterunt indè Galeræ,
Plagia Darenquo Perremigabat eas.
Per Mare garnitas forſatis Franſa Galeras,
Semper habet plures quam multa bona ferunt.
Ipſe Seneſcallus de Payſo ſagius omnis,
Glaudus de tenda Contus ad arma potens.

Digitized by Google

Præſto ſuas fecit fort bombardare Galeras,
Imperelatorem forte frotare facit.
Sanctus Blancardus polſavit tumque Baronus,
Contra Lemperium tota Galera tirat.
De Garda Domina fortiſſima noſtra beata,
Maſſiliam gardat, & benè ſalvat eam.
Omnes ablaygat per terras atque profundas,
Per Mare qui veniunt pro faciendo malum.
Induperator ait poſt reſpiciendo ſietam,
Villæ Marſelhæ mænia tanta videns.
Atque berohardos fornitos tumque Galeras,
Et tantas Gentes quas numerare nequit.
Et quando videt Artilharia tanta petare,
Quæ Terram & Cœlum pertremolare facit.
Scandaliſavit ſe multum fortè renando,
Contra Marſelham cur revirabat eum.
Armata dixit Marcelham vidimus omnem,
Nullus per forſam prendere poſſet eam.
Nunc niſi per Gentes hoc de trahiſone veniret,
Nam Fortaleſſas trop habet ipſa bonas.
Et revirare bridas opus eſt foetando Cavallos,
Verſus Aquas celeres nos retirare decet.
Et per Carrerias nil nos chaumare biſognat,
Nos ſequitur Bellum Maſſilienſe malum.
Eſcarramuſſas poterunt fringare valentes,
Hic foris aſt intus nullus anare poteſt.
Inſula Boccani hæc eſt Marſelha petarda,
Bocca del Inferno nempè fogata manet.
Igneus in Franſa qui tam bona jura miniſtrat,
Quam faciat Paulus Bartholus atque ſinus.
Qui ſemper ſemper fertum pro Rege laborant,

Digitized by Google

Cujus Conſilium Rex trobat eſſe bonum.
Vulcanus Fabrus de Cælo fulmina mandans,
Lumina qui monſtrat quando tonare facit.
Non poſſent ignes tantos ſufflare cremantes,
Quot mihi polſavit Maſſilienſe genus.
Denique quidquid habent homines guerrando neceſſe,
Urbs pomposa modo Maſſilitana tenet.
Deverium faciunt contra me les Capitani,
De Monpeſeſato Barberiuſque benè.
Vota Deo feci numquam tornabo videre,
Maſſiliam, nimium fortificata valet;
Per guerras ſemper fortis Marſelha triumphat,
Unquam non poſſet vincere Cæſar eam.
Tot valhenteſas fecerunt Maſſilienſes,
Scribere non poſſet Muſa Maronis eas.
Quamvis Lucanus hos uſque ad ſidera tollat,
Horum virtutes dinumerando ſuas.
Hos Laudare decet Laudari facta merentur,
Non ſimiles nutrit Chriſtus ad arma viros.
Sed de Marſelha Bragganti quando retornat,
Fort malè contentus quando repolſat eum.
Antonium Levat trobavit fortè maladum,
Cui mors terribilis triſte cubile parat.
Etica torquet eum per coſtas, & dolor ingens,
Cum malè res vadit vivere fachat eum;
Dixerunt medici ſperanſa eſt nulla ſalutis,
Eticus in teſta vivere pauca poteſt.
Ante ſuam mortem voluit parlahare per horam,
Imperelatori Conſiliumque dare.
Scis Cæſar ſtrictè noſtri groppantur amores,
Namque duas animas Corpus utrumque tenet.

I

Heu fuge Provenſam fortem fuge littus amarum,
Fac tibi non noceat gloria tanta modo.
Contra fortunam Patronus navigat unquam,
Nec contra Guerram teſtegiare decet.
Noli fortunam plus hîc tentare Ribaldam,
Eſt nunc pro Gallis, Franſa gubernat eam.
Tu bene cognoſcis, non poſſes vincere Gallum,
Per forſam nullus hunc ſuperare poteſt.
Sum campum bravium nunc Avenione locavit,
Illum cum groſſis tres benè clauſit aquis.
Et tot habet homines de Guerra jam ſibi fortes,
Quot tibi donabunt la mala Paſca modo;
Sum moriturus ego rectè te quæſo guberna,
Invidet Imperio Franſa Potenta tuo.
Aſſortire venit te nunc nunc Franſa galharda,
Fac quod ſcis ſapiens atque galantus homo.
Quare te rètira, noli expectare malhurum,
Nil tibi plus dicam Cæſar amice valè.
Poſt moritur furiens, rabies ac occupat illum;
Deſperatus homo ſenſa vocare Deum.
Ipſe ſuos voluit tunc appellare Magiſtros,
De nigro Inferno ſemper amavit eos.
Utque Capellani faciunt ſecreta memento,
Sic modo ſecreta verba ſequenda refert.
O Deus Inferni Tenebroſi Pluto Diable,
Damnatas animas qui rabinare facis.
Hayme Infernales à vobis me recommando,
Nunc omnes animam prendite quæſo meam.
Sum damnatus ego certè pro crimine grando,
Quod contra Franſam Conſiliando dedi.
De fino feci bello donare verinum.

Digitized by Google

Plorat eum genitor Francia tota ſimul.
In lautro mundo ſalvatus pace quieſcat,
Et ſua cum Chriſto molliter oſſa cubent.
Sed non ſcius eram dando Conſilia mortis,
Alter quem taceo participantus erat.
Sic etiam dixit Contus de Monte Cucullo,
Quando lo Borellus Juſticiavit eum.
Illi donarat in aqua mortale venenum,
In granda Taſſa cum Ly aboyre dedit.
Illico vidiſſes poſt aſſemblare Diables,
In Cælo parlant murmura magna menant.
Groſſa cadit pluvia multumque tonitrua polſant,
Claſſos d'Inferno ſic ſua Clocha ſonat.
Cum moritur tantum tempeſtas groſſa tonabat,
Propter aquas tantas quas quaſi guerra negat.
Ad Sanctam Claram tripalham pauſat hic omnem,
Corpus in Italiam carregiare facit.
Poſt mortem plorant Domini groſſique Barones,
Omnes Saldati ſe retirare volunt.
Barca modo rupta eſt per terram naviget omnis;
Se ſalvet poterit qui rapiendo fugam.
Imperelator ait ſum mortus Chriſte benignè.
Corragium certè perdidit omne ſuum.
Aſſommatus ero toto myo tempore vitæ,
Ille Magiſter erat, Conſiliumque meum.
Plorat eum, groſſos plantus de pectore donat,
Non dormire poteſt mangiat atque nihil.
Ac remanet timidus pavidus totuſque tremolans,
Et de Conſilio deproviſiſtus homo.
Illum vidiſſes lapſum de Cardine mentis,
Diſcipulus clamat quando Magiſter abit.

Digitized by Google

O mala mors quare voluiſti prendere Levam,
Eſtranglaſti eum, ſed ratione cares.
Improba mors homines nunc centum mille tuaſti,
Quandoquæ Guerris plus mihi Leva valet,
Conſilium totum cæpiſti mors mala noſtrum,
Nunc mea vita fugit nunc mea vita perit.
Non poſſem ſimilem totum trobare per orbem,
Practicus in Guerris atque Magiſter erat.
Cum deſtructus ego, numquam Victoria mecum,
Plus erit in mundo ſpes mea tota perit.
Qui mihi de lingua Guerras gagnaverat omnes,
Et benè fidus erat, mors modo predit eum,
Corruet Imperium ſubito ni Leva reſurgat,
Fundamenta dedit Principiumque bonum.
O Antoni Leva mi Frater dulcis amice,
Tu niſi nunc tornes me dolor iſte necat.
Ipſe tuæ mortis ſum certè cauſa miſellus,
Perpetui noſtri cauſa doloris eris.
Dulcis amice tibi crudelia fata fuerunt,
Et pro te miſero nomina nulla valent.
Sed quæ te miſerum mors tam palharda tuavit,
Me quoque nunc perimat me ſociando tibi.
Proh ſuperi qualem juſſiſtis morte necari,
Flos hominum mundi Leva valentus erat,
Hic nobis exempla dedit benè vivere mundo,
Gendarmas docuit guerregiare benè.
Anti-Chriſte valè de Leva grande Propheta,
Me triſtem laiſſas ſum moriturus ego.
Semper erit tecum mea mens & tota voluntas,
Numquam perfectus noſter abibit amor.
Si lacrimis iterum poſſet tua vita reverti,

Digitized by Google

Leva, nunc lacrimis omnia plena forent.
Sed quia non poſſunt crudelia fata moveri,
Gaudeat in cœlis nomen & umbra tua.
Certum eſt in cineres corpus mortale reverti,
Sed tamen æternus non erit ille ſopor.
Sunt interim noſtræ rediturae in corpora vitæ,
Membraque juncturis reſtituenda ſuis.
Janne Gippone tuum Levam prioramque replora,
Qui tibi corragium Conciliumque dabat.
Plange nec à lacrimis unquam tua lumina ceſſent,
Multoties certè tu regretabis eum.
Eſpia per Poſtam poſt d'Avenione retornat,
Quæ nova confeſtim non bona contat ei.
Hunc malè contentum fecit contando novellas,
Pendet ab ore viri quando recontat eos.
Franciſcus venit Gallorum Rex venerandus,
Qui cœlum & terram jam tremolare facit.
Et nunc cum tanta tanta bravitate venutus,
Quod nullus Cæſar vincere poſſet eum.
Ipſe ſuas gentes nunc Avenione recampat,
Terribilem Guerram nunc cumulare jubet.
Armatam grandem contra vos ordinat iſtam,
Omnem poyſſam vult remenare ſuam.
Quando arribavit ad Campum dordine marchans,
Omnes Gendarmæ maxima feſta menant.
Et gittant unum grandem de pectore criddum,
Franciſcum Regem reſpiciendo ſuum.
Clamabant omnes, ô Francia Francia vivat,
Pro nimia joyha fletus ad ora dabant.
Chriſtus ſemblabat veniſſet de Paradiſo,
Sic tantum totus Campus allegrus erat.

Digitized by Google

De teſta ſubito ſe alſabant atque Capilli,
Friſando caput omnia membra lavant.
Cum omnis Peyris Altilharia groſſa petabant,
Arcabutezando quiſque ſalutat eum.
Omnes Stendardi, banderæ, Tympana, trumpa,
Gaudia cum Cherubim groſſaque feſta menant.
Dixiſſes promptam vellet donare Batalham,
Intrando Campum ſic ſua pompa bravat.
Altiſſonæ voces hominum tunc pectora firmant,
Mellodiam tantam vix Paradiſus habet.
Delectant homines ſe de clangore tubarum,
De tanto ſonitu non ſatiatur homo.
Ipſe erat Armatus rectè de corpore totus,
Armatam totam coragiando benè.
Unum Corſerium Bardatum foret richamentum,
Boyhum montabat Eſperonando nihil.
Montagnam ſemblat tam grandus eſtque valentus,
In Cœlum ſautat dum pede calcat eum.
Perbondire facit Rex illum ſe promenando,
Nec cadit in terram quando ruare facit.
In toto Regno non eſt tam lanſa galharda,
Quam Rex Franciſcus guerra creavit eum.
Les Gentil Homines de Franſa combatit omnes,
Joſtam gadadgnat quando la Bagga datur.
Eſt bonus ad populum bon Companus ad omnes,
Banquetos graſſos pro bonitate pagat.
Eſt communis homo gravitates non tenet altas,
Eſt bon à parlando gratia ſemper ei;
Sed per mayſſantos non vult ſuffrire magagnas,
Præſto malos homines juſtitiare jubet.
Gaudebat populus Regem cernendo valentem.

Omnem coragiat reſpiciendo publum.
Et Delfinus erat cui tempora longa precantur,
Qui non degenerat arma fogare facit.
Son Patrem Regem jam de virtute reſſemblat.
Imperelatorem vincet amando Deum.
Spes bona dat vires, juvenis jam fortè batalhat,
Juſtat & ad Lanſam nemo reverſat eum.
Francia propter eum multum ſe ſemper alegrat,
Regem Poyſſantem ſperat habere bonum.
Omnes Segnori de Franſa poſt veniebant.
Quando Rex marchat aſſoſſiantur eum.
Rex de Navarra cum fortigente triumphat,
De Franſa ſemper grandus Amicus adeſt.
Et le gran Meſtrus de Franſa cuncta gubernans,
Se benè demonſtrat, & ſapienter agit.
Moſtrando Regi Bandas ac ordinat illas,
Et voltat Campum d'Avinione ſuum,
Plaſcrum prendit Rex, & ridendo ſalegrat,
Poyſſantam grandem reſpiciendo ſuam.
Franceſi Bandam demonſtrant ordine grandem,
Gentigalantes Franſia ſemper habet.
Lanſa cunctorum bridando Banda triumphat,
Embriagat teſtam cum benè vina valent.
Et de Gaſconis multum la Banda bravabat,
Qui benè pataceat atque trucare ſolet.
Altos ſohicios vidiſſes, atque galhardos,
Qui propter mortem non reculare volunt.
Terribilem bandam faciebant Italiani,
Qui rapinare ſolent utque Sacrata Dei,
De Provenſalis etiam la Banda triumphat,
Poiſſantos homines iſte Payſus habet.

Digitized by Google

Centum mille homines armatos Franſa tenebat,
Imperelatoris arma timendo nihil.
Numquam tanta fuit dicunt ibi viſta brigata,
Dixiſſes Mundus tunc quaſi totus erat.
Miranturque homines tot quot natura creavit,
Semblat quot tantos non Paradiſus habet.
Vinti mille valet homines Preſentia Regis,
Coragium cunctis auget & urget eos.
Per Campum tendas fecerunt totque Cabannas;
Atquæ Pavilhones quæ mea teſta virat.
Ex quo Parlatu ſe mervelhat Induperator,
Plangendo dixit nos tremolare decet.
Time Saldatì quam ſit fortuna Ribalda,
Nulla fides in ea eſt nunc mihi traita manet.
Neſcio quid faciam noſtram Fantaſtico teſtam,
Cervellum fecit perdere Franſa meum.
Mens mea nunc danſat benè la travalhantem,
Sed ſine menſura Timpana noſtra toccant.
Ardas quiſque ſuas confeſtim colligat omnes,
Linquere Provenſam nos modo Franſa jubet.
In mancha panes portet pro quinque diebus,
Ne pereant aliqui nos retirando fame.
Præſto ſuam fecit triſtem trompare retrectam,
Quando Retrecta ſonat quiſque dolentus erat.
Debardare vides Armatam trento Diables,
Dixiſſes certè prendere vellet eam;
Omnes vidiſſes groſſas brulare Cabannas,
Au Plan d'Halhano mille remille Focos.
Botto Cœlo Botto Baſt montas Puttos à Cavallum,
A Chaval à Chival monte Ribalde Caval,
Tout patata Patatou fort Tamborina toccabant,

Atque

Atque melancoliter Rauca Flauta ſiblat ;
A l'Eſtandart tandarto ô montate Cavallos ,
Italiam verſus nos retirare decet.
Per varios Caſus per tot diſcrimina rerum ,
Tendimus in laqueos , Credo , volente Deo.
Francia nunc marchat qui nos chaplare requirit ,
Et Priſonerium me cupit eſſe ſuum,
Non veniale mihi peccatum ſi modo Franſa ,
Prendere me poſſet groſſa Rialha foret.
Me garotaret Perſonam fortè ligando ,
De pedibus noſtris ſenſa toccare ſolum ,
Eſſet proceſſus præſto ſupra le Burellum ;
Curia confeſtim judicat omne malum.
Pro me non eſſet nimium Sententia graſſa ,
Eſmendam facerent pro ratione bonam.
Illam penſo darent Domini de jure retorto ,
Contra me multum curia Sacra dolet.
Nil mihi proficeret nunc Chancellaria tota ,
Hîc in Provenſa res mihi certa manet.
Si Garſonetus mas Lettras ille videret ,
Eſtraſſaret eas ſenſa dutare nihil.
Nec mihi proficeret nunc Chancellaria grandis ,
Quæ totas cauſas cum ratione facit.
In tota Franſa nil perdonenſa valeret ,
Quamvis la Minuta ritè chocata foret.
Non quamvis propriis manibus Rex ſcriberet illam ,
Franciſcum nomen poneret atque ſuum ,
Et ſi Delphinus etiam conſentiat illi ,
Et mihi perdonat non benè tutus ero.
Antonius Burgus gram Chancellarius ille ,
Non paſſaret eam reſpiciendo benè.

Digitized by Google

Eſt bonus, & prudens ſapienter cuncta regardat,
Conſilium ſequitur Francia tota ſuum.
Juſticiam rectat ſummâ ratione gouvernat,
Deſpachat Populum ſemper amando Deum.
Omne licet donet Rex demandantibus illi,
Non paſſat Letras dum ratione carent.
Quando petunt aliquid gentes, Rex omnia baylat,
Eſt ſemper motus de pietate bona.
Eſt in amore bono ſemper Rex prodigus ingens,
Et tamquam Chriſtus parcere multa ſolens.
Si quoties peccant homines ſua fulmina mittat,
Jupiter exiguo tempore nullus erit.
Conſilium Francæ ſed poſt non approbat illud,
Quando videt quod non pro ratione valet.
Promittunt Reges leges ſervare per orbem,
Cum ſibi per Populum Sacrà Corona datur.
Et mala tot facit quot numquam dicere poſſem,
Sic veniam nullam nunc mihi Franſa daret.
Protinus ergo præcor Saldati nunc fugiamus,
Qui nimis attendit poſt malè tempus habet.
Sum malè contentus tot quot non dicere poſſem,
Sed me per forſam coragiare decet.
O paſſi graviora dabit Deus his quoque finem,
Non ſumus ignari nos habuiſſe malum.
Triſtis erat multum de Payſo quando receſſit,
Complentas groſſas ipſe gemendo dabat,
Quare non poterat ullam donare Batalham,
Hic niſi nunc bellum perderet omne ſuum.
Et flentes occuli multum ſua pectora bagnant,
Deſtillant lacrymæ per faciemque cadunt.
Impatiens tandem cum magna voce boabat,

Et pedibus terram trapegiando fremit.
Contra me miſerum grandis diſgracia venit,
Neſcio quid faciam dishonoratus ero.
Undique ſe promenat valdè branlando la teſtam,
Mignas terribiles ſe mutinando tenet,
Herodem ſemblat ſe deſperando per iram,
In defortunis neſcit habere modum;
Parlando ſolus erat contando malurum,
Horas bartabat in renegando Deum.
Dinumerat Campos omnes quos fecerat ante;
En ego qui vici ſic modo victus ero.
Omnia ſunt homini tenui pendentia Filo,
Et ſubito caſu quæ valuere ruunt.
Contra gram Turcum gagnavi ſæpè Batalham;
Et Tunium cœpi noſtra Galeta manet;
Et Barbaroſſas facio ſautare Galeras,
Argerium Jugio dum mea Guerra frepat.
Sum forſatus ego ſenſa baylare Batalham,
Ad Payſos ſubito me retirare modo.
Eſpia nunc venit friſcas contando novellas,
Quæ certè faciunt nos Rejoire malè.
Ipſa mihi contat contra me Francia marchat,
Cum gram poyſenta me reculare decet.
Rex facit omne ſuum jam demarchare Rialmum;
Contra me certè Franſa timenda venit.
Donabo velum pedibus fugiendo per orbem,
Deſparare volo dum mihi tempus adeſt.
Imperium noſtrum truffabunt undique gentes,
Poſtquam me retrò Franſa tirare facit.
Plus valet Auſelum de Campis frigiter eſſe,
Quam per Preſones playdegiare nimis;

Digitized by Google

Francia ſon Campum ſemper de gente reforſat,
Aſt ego diminuo gens mea tota fugit.
Se rendunt omnes ad Franſam trayta Ganalha,
Me layſſant miſerum ſum quaſi ſolus ego.
Gallorum furiam timeo pluſquam lo Diables,
Contra me valdè corruciata manet.
Eſt modo Franciſcus Rex poyſſantus in auro,
Hunc juvat, & Populus cum ſua burſa ſalit.
Alter Pompeius nunc eſt ac alter Achilles,
Terribilis Sanſon, Annibal atque ferox.
Et ſi Guerrando pro ſe Victoria reſtet,
Imperium capiet, ſic Cito Cæſar erit.
Eſt melius multo me non donare Batalham,
In gran dangerio hic mea vita foret.
Unus homo ſapiens non interprendere debet,
Quod ſua poyſſanta non accabare poteſt.
Nunc aliam cupio grandem contare braveſam,
De Provenſali gente fiablo tibi.
Imperalatorus voluit corrumpere plures,
Quando erat in Payſo plurima dando bona.
Argentum plumbum Baggas donare volebat,
Promittebat eis Ecliea regna Dei.
Ut contra Franſam nunc eſſet Eſpia tantum,
Atque veniret ei qualque novela bona.
Ad Campum Franſæ irent Avenione pauſatum,
Blancam de Franſâ præſto botando Crucem.
Et benè ſivè malè ſcirent quæcumque menantur,
Quid ſit quid parlat quæ nova Franſa fecit.
Si grandem Campum contra ſe Francia driſſat,
Si ſe torcharent, ſi ſuperaret eum.
Et ſi Rex veniet ſi marchat vel timet illum,

Et quid per Campum publica fama refert.
Et celer in poſtam rurſus tornaret ad ipſum,
Omnia quæ fecerat Franſa ferebat ei.
Tandem non potuit ullum trobare Coquinum,
Unquam qui volerit Leſpius eſſe ſuus,
Et magis in Campis voluit gens paupera mouri,
Quam contra Franſam reſpiolaro rien.
Les Provenſales fuerunt ſeranque fideles,
Cum Franſa ſemper lilia blanca petunt.
Contra ſe quando poſt tot contraria vidit,
Verſus eum groſſus nempè malurus erit.
Conſilium tenuit ſociando les Capitanos,
Effuge rumores: ſaggius omnis ait.
Francia cum ſcivit quod vult trompare Retrectam,
Italiam verſus ſe retirare volens;
Præſto Seneſcallus Loggum de Rege tenentus,
Ipſe comes Tendæ perſecutavit eum.
Et Jannus Paulus ſeù Ranſus le Capitanus,
Qui benè combatit tum mala multa facit.
Ad lacuam chaſſant illum cum gente gailharda,
Eſcaramuſſando quiſque frotabat eum.
De paſſu in paſſu Contus donabat alarmam,
Contra Eſpagnolos non dubitando mori.
Aumetos ferri rompit totoſque fracaſſat,
Amaſſat gentes ferrea maſſa ſua.
Imperialiſtas plures ſua Lanſa reverſat,
Torcho Lorcho Tric Trac brachia ſemper agunt.
Fort fort torchabat bleſſando les Inimicos,
Eſt bonus in Guerris atque valentus homo.
Et Gabriëlus erat Rainaudi le Capitanus,
De San Romengeo corda leonis habet.

Digitized by Google

Qui trenchare facit las Armas quando Batalhat,
Et Trucat, & Retrucat præſto frepando copus.
Et de Maſſilia Viguerius ille Molanus,
Quem laudat Populus pro bonitate ſua,
Se morfondebat faciendo ruare Cavallos,
Contra Spagnolos lanſa valenta fuit.
Omnes Payſani ſe accompagnantur in unum,
Et ſimul accordant omne tuare volunt.
Non eſpargnare ſupra donare Cabeſſam,
Et per Payſanos gratia rara fuit.
Armatem totam circumdant undique polſant,
Ruſtica progenies fortè Batalhat eos.
Sarratos faciunt illos marchare valentes,
Dum quis ſeſquartat lou malè tempus habet.
Lo Campum voltant illum de nocte revelhant,
Imperelatorus effrocolatus erat.
Sæpè ſoporiferos invadere proficit hoſtes,
Ex improviſo prenditur omnis homo.
Propter Hiſpanos mortos, & Lanſequenetos,
Patria pro verò fœtida tota manet.
Extra Provenſam de Tenda Contus & ipſi,
Noſtri Payſani Belligerando benè.
Imperelatorem chaſſarunt atque botarunt,
Cum grandi Gorra quiſque mocabat eum.
Sæpè galopabat per Campos fortè Cavallos,
Payſani faciunt præſto levare pedes.
In Terramque novam fugiendo ſe Cito ſalvat,
Quando Spagna fugit Franſa pelotat eum.
Marchando retrò ſerrata Armata caminat,
Ad la Campagnam cumque timore manent.
Payſus devotè Chriſtum de mente cridabat,

Digitized by Google

Hos Pſalmos cantat hunc retirare videns.
Rumpere quæſo tibi faciat Proſerpina Collum,
O Satanaſſe fuge non rediturus abi.
Nunc quæ diſpenſant mortalia fata Sorores,
Fila velit vitæ præſto copare tuæ.
Vadè in marlhoram ſenſa tornare jamyſſum,
Provenſam fachas proficis atque nihil.
Conſilium melius habuit hoc Francia numquam,
Quando reliquit eum ſe trabalhare modo.
Villas nec Gentes nec Payſos perdidit ullos,
Gagnavit Guerram ſenſa chocare rien.
Imperclatorem valdè conſumere fecit,
Perfruſtavit eos pluribus atque bonis.
Per longos Payſos illum marchare coegit,
Et Perſona ſua plena laboris erat.
Blancos ei fecit plures ſortire Capillos,
Defecium languet abreviatque dies.
Gaudia conſervant Corpus donantque Salutem,
Semper alegrus homo vivere multa ſolet.
Venerit ipſe licet per totam prendere Franſam,
Et noſtros Aſinos foyrioſaſque Cabras.
Non tamen auſavit ad nos donare Batalham,
Ipſe fuit Flaceus atque coardus homo.
Non harditus erat pro nobis nec benè fortis,
Mille Petarratas Franſa reboffat ei.
Rurſus eos cunctos decet eſtimare nientum,
Virtus pro Guerris tota reliquit eum.
Nunc poterit multum benè rondellare Marotus,
Se truffare poteſt rondeliando fugam.
Parlant Doctores Guerrarum jura docentes,
Saltem Lucanus ille Poëta bonus.

Digitized by Google

Mattablare volens quemquam ſibi Bella movendo.
Ad Fortalicium prendere debet eum.
Venerat in Franſam nunc pro donare Batalham,
Cum bravitate ſua hanc ſuperare putans.
Debuit ergo modo Campum abordare galantem,
Francia cum johya tunc reculhiſſet eum.
Et ſibi feciſſet lordam donare facadam,
Lou male Toſtenſum prendere certus erat.
Ad Fortaleſſas fortes quas Payſus habebat,
Debuit atolomoins Bella provare ſua.
Sed facit aſſaltus multum tremblare Buffetum,
Eſcalar as Barris res perilhoſa manet.
Sed ſapientus adeſt quia non paſſavit avantem,
Plus vergogna valet quam moruiſſe malè.
Dicere non poterit quam ſit Victoria ſecum,
Nam cum Payſanis ſola Batalha fuit.
Scribere non façiat Guerram quam fecerit iſtam,
Invergognatus de omnibus ipſe foret.
Hæc ſibi Guerra ſuum nunc effaſavit honorem,
Leſus honor hominis deperit ipſe ſemel.
Et quia non vicit Franſam, nec vincere poſſet,
Imperium vadat quæſo cachare ſuum.
Nocte pluit totâ redeunt ſpectacula mane,
Diviſum Imperium cum Jove Cæſar habet.
Unam Nobleſſam quæ Franſam ſemper honorat,
Inter Chriſticolas, ſed recirare volo.
Ung Roy de Franſa quondam fuit Induperator,
Qui voluit valdè multiplicare Fidem.
Ante ſon Adventum omnis Saracina manebat,
Spagnia cum Judeis atque frequenter erat,
Et nondum finis Baptiſmus non tocat omnes,

Mouros

Mouros & Eſclavos nempè granata tenet.
Nos decet in Spagnam iterum mandare Batalham,
Propter Sarraſynos Chriſtianare malos.
Per plures Libros hæc omnia ritè probantur,
Nec tu hoc tam verum Spagna negare poteſ?
Et nunc pro tanto non rendis munere grates,
Sed mala pro magnis vis dare magna bonis;
O genus ingratum crudelia pectora cæca!
Sunt ingrata nimis corpora veſtra modo;
Contro tuam domina Franſam Guerrando Rebellas;
Ingratus numquam proſperitare poteſt.
Aviſa quid facies poſt hac te Franſa moleſtat,
Francia per ſemper la tua Mater erit.
Ad Franſam ſemper debes baiſare peadas,
Et genibus flexis hanc redamare benè.
Plus grand Servitum dic, quis tibi ferrè potebat;
Quam te des Diables deſpegolare manu.
Nullus in hoc mundo ſalvam te Francia fecit,
Et ſi credis ei tu benè ſemper eris.
Non eris ingrata ne ſis cane pejor angue,
Ingratos homines mundus amare fugit.
Nos ſumus ad Chriſtum, toti vivamus amici,
Spania per Franſam Chriſtienata fuit;
Unum propoſitum non linquam dicere verum,
Quod dum propenſo viſus ad ora venit,
Quando retornabat fugiendo Campus Atraſſum,
Layſſando Payſum ſe retirando Cito.
Omnes tunc Villæ per quas paſſabat eundo,
Se deffendebant, Arma tenendo manu.
Nemo ſuis juſſis aliquid parere volebat,
Pro nihilo Populus tunc reputabat eum.

Digitized by Google

Unus de Payſo non ſe rendebat ad ipſum,
Tanquam Rainardum quiſque cochabat eum.
Sed quia non potuit Villas devincere groſſas,
Nec ſua poyſſanſa prendere poſſet eas.
Propter deſpectum ſe deſperando la teſtam,
Iraque ſub pravo pectore crebbat eum.
Sæpè Columberios traucatos aſſegiavit,
Et cum Bombardis paſſavolabat eos.
Et potuit tandem per forſam vincere nullos,
Ad ſalvum corpus poſt capiebat eos.
Focalqueiretum Caſtrolum pauca valendo,
Pertuſum tritis Villa Rianſa ſimul.
Dalleno Caſtrum Solleris Villa Batalhans,
Turris de modio fortificata benè.
Se deffenſarunt rectè cum fuſtibus Armis,
Et ſine Bombardis non ſuperaſſet eas.
Turris ſola viros tantummodo quinze tenebat,
Gentes de Parado ludere quando ſolent.
Et contra Turrem Artilhara groſſa tirabat,
Ipſe tamen numquam vi rapuiſſet eam.
Rendite dixit eis, & vobis omnia parcam,
Omnis ſalvus erit ſenſa dutare modo.
Et confirmavit Ecli juramine dictum,
Juravit Chriſtum mille remille copos.
Saldati verum penſando diceret illis,
Et promiſſa ſua non variaret eis.
Turrem renderunt ſe à ſa merceſſe botando,
Atque ſuas Armas quiſque remiſit ei.
Poſt ſervare fidem promiſſam noluit illis,
Sed Cito collum pendere fecit eos.
De pactis titulum digeſtis non benè ſervat,
Digitized by Google

De juramentis nulla rubrica valet.
Quid melius homini eſt, quid plus preciatur in illo,
Quam ſervare fidem, nunc nihil eſſe poteſt.
Unus homo varians plus eſt quam Beſtia bruta,
Et quid quid faciat non probus eſſe poteſt.
Fronti nulla fides rumpunt promiſſa Patroni,
Dedecus eſt homini fallere grande Fidem.
Princeps Turcarum non plus ſeviſſet in illos,
Atque foret melius credo miſertus eis.
Sed de iſto caſu non mervelhare biſognat,
Ad Franſam noſtram rumpere Pacta ſolet.
Raſoni credit ſemper l'Eſpagna flactans,
Qui trompare docet quando puella negat.
Promittas facito quid enim promittere ledit,
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Jupiter ex alto perjuria ridet amantum,
Et jubet collos irrita ferre notos.
Cum fuit à Niſſa multum ſe armata mutinat;
Verſus eum clamat in renegando Deum;
Et quaſi tota illum furiens armata reliquit,
Lanſacanetorum banda reliquit eum.
Argentos ullos quia non donaverat illis,
Et laiſſarat eos atque perire Fame;
Vixque decem tantam per Niſſam mille recampat;
Gendarmas quamvis Timpana groſſa toquent;
Quas per Marquiſum Gaſti ſum Loggatenentu m,
Miſit in Italiam ſaquegiando Poblum.
Ipſe reliquit eos horum eregnendo furorem,
Hunc quaſi Gendarmæ nempè frotare volunt.
Et propter furiam montavit præſto Galeras,
Andreas Dorias per Mare portat eum.

Ad Genuam variam vadit portare Novellas,
Quod deſtructus erat atque dolentus homo.
Per totam Villam ſubito trumpavit alarmam,
Claudite las Portas Franſa potenta venit.
Et Populum valdè tunc eſcandalizat omnem,
Fit Rumor trepidant undiquè parte viri.
Eſtonata fuit multum Signoria tota,
Tam malè contentum quando videbat eum.
Conſilium fecit poſt accampare per Urbem,
Quomodo eſcapavit præſto remonſtrat ei.
De Provenſalis groſſas contavit alarmas,
Quas ſibi per Payſum guerregiando dabant.
Illi groſſa fuit per Chriſtum gratia facta,
Reſcapare modo nemo putabat eum.
Sermonavit eos longas faciendo parolas,
Flategiando pregat dulcia verba loquens.
Intrando Catedram Signum de la Cruce layſſat,
Et non parlavit Virgo Beata Dei.
Præſto dixit eis à vobis me recommando,
In manibus veſtris nunc mea vita manet.
Amoynam quæro cum tempus poſtulat aut res,
Ferte, fugitivo nàmque poteſtis, opem.
Franſa mihi fecit nunc omnes perdere Bagas,
Nullos Argento plus mea Burſa tenet.
Eſt mea per longum tempus deſtruta Poteſtas.
Et niſi ſpes veniat ſum quaſi mortus ego.
Ad l'Eſpitalem pourum me Franſa botavit,
Neſcio quid faciam conſiliate mihi.
Ipſe ego penſabam præſto gagnare Franſam,
Senſa Denariis atque frapando pocum.
Gendarmis dederam Franſa raubando Butinum,

Digitized by Google

Uſquè ad Pariſios ſaquegiando benè.
Nempè fui rurſus valdè trumpatus in illo,
Nam Rex de Franſa me reculare facit.
Provenſam vidi que nos chaplare volebat.
Multos bleſſavit atque tuavit eos.
Unquam non potui Villanos vincere tantum,
Me deſcaſſarunt cruda Canalya Cito.
Et benè ſercabant Perſonam prendere noſtram,
Et timui juro, genta brigata manent.
Si me gropaſſent ſcio, gracia nulla fuiſſet,
Pluſquam Borelli carnificare ſolent.
Armis Maſſiliam volui tentare ſuperbam,
Per Mare Per Terram Guerra ſrepabat eam.
Verſus eam fecit, potuit quod noſtra Poteſtas,
Poyſſantam totam deſplegavique meam.
Sed me non voluit, nec vult priſare nientum,
Et mihi cridabat Drilho Gipone Drilho;
Totque Canonatas contra nos atque tiravit,
Quod quaſi me bleſſant, pertimuique mihi.
Ante meos occulos Pagyos Bombarda tuavit,
Effreolatus eram tanta videndo mala.
Me deſperabam cum Bombardare videbam,
Qui de morte timet plurima mente videt.
Sed vobis juro Sanctos omnes quoquè Sanctas,
Contra Marſelham nil me Guerra valet.
Bis mihi jam fecit Poyſſantam perdere totam,
De me ſe truffat Maſſilienſe genus.
Quare non curo plus me abuſare per illam,
Lou trente Diablès non ſuperaret eam.
Sed quantum poſſum nunc vos hìc deprecor omnes,
Adjudate mihi pro ratione bona.

Digitized by Google

Deſolatus homo ſum plus quam dicere poſſem,
Ora tacent totus, congelat oſſa pavor.
Non manet optatæ miſero ſpes ulla Salutis,
Plus niſi per Genuam gratia calque detur.
Francia vult vobis grandem donare Venutam,
Vos odio retinet voſque tuare volet.
Cum Genua voluit nullam componere Pacem,
Ymbaſſatores ſic recitare ſolent.
Ergo Ciro noſtram d'Argento furnite Burſam,
Et vos deffendam Marte juvante benè;
Sed Priùs in Spagnam vellem paſſare repente,
Per Mare Piſcoſum, ſi mihi tempus adeſt.
Et faciam Talhas Vintenos atque Gabellas,
Roygabo Populum multiplicando Crucem,
Præsbiter Graſſi nobis ſolventque decimas,
Quando neceſſe tirat Francia prendit eas.
Cum fuero fælix, & Gibbauria plena,
Poſtea pro vobis bella movebo libens.
Contra Franceſos Armatam ſemper habebo,
Denarios tantum fornite quæſo mihi.
Vos benè veneritis dixit Segnoria tota,
Felix Aventus ſit modo quæſo tuus.
Non melius potuit quicquam contingere nobis,
Omnes gaudentes veſtra venuta facit.
Omnia quæ fuerant vobis Guerrando neceſſe,
Demandate modo Patria cuncta dabit.
Omnes pro vobis volumus deſpendere vitam,
Et dare denarios, corpora noſtra quoque.
Conſilium fecit rursùs concludere finem,
Auxilium magnum Patria præſtat ei.
Argentos plures Ruſſos Reſpublica furnit,

Digitized by Google

Vilhagium faciat ut modo præſto ſuum.
Andreas Dorias Armavit deinde Galeras,
Uſque in Leſpagnam per Mare portat eum.
Illic nunc jurat groſſas faciendo menaſſas,
Sed jappare poteſt, mordere nempè nihil.
Ad Chriſtum Dominum de vero corde precamus,
Quod tantum tornet quando petemus eum.
Sed bone Rex noſter non oblidabo novellas,
Quas benè pro Payſo nunc recitare decet.
Ad vobis ſemper Provincia ſe recommandat,
Vos Pater eſtis, ei tot faciendo bona.
Deffendiſtis eam rectè de fauce Faronis *,
Qui voluit populum perſecutare Dei.
Pro mundo voluit Deus ut Deus ſuffrire la mortem,
Cum ſalvavit eum dum Tenebroſus erat.
Sic præſto veſtram voluiſti ponere vitam,
Per nos ſalvando totaque noſtra bona.
Veſtro biem tantum vos non bottare voluiſti,
Sed la perſonam non dubitando mori.
Regia cauſa fuit veſtris ſuccurre lapſis,
Mentiri neſcit ſanguis amare ſuos.
Non poſſet vobis unquam tot rendere grates,
Quot quot pro meritis in ratione jacet.
Sufficiat tantum pro nunc ſua fida voluntas,
Pro vobis mortem prendere prompta manet.
Non magis ad Chriſtum potuit nunc eſſe Fidelis,
Quam fuerit vobis facta probata probant.
Vos pregat ipſe tamen quam vos penſatis ad ipſam,
Nunc propter Guerras paupera tota jacet.
Reddite nos tales, ut quiſquis vixerit inde,
Cogatur nomen glorificare tuum.

Digitized by Google

Atque tuas toto quæramus pectore laudes,
Perpetuo vivas publica fama cridet.
Qui fecit Librum pro Franſa Rex bone noſter,
Veſter Varletus fidus ad omne manet.
Sed tamen officium Graſſum deſirat habere,
pro Banquetando vos date quæſo ſibi.
De tre bons Cuers illud capiet ſine fauta,
Pro Lettris vellet atque pagare nihil.
Le Secretarii Domini qui cuncta Secretant,
Nil ſibi demandant Vina nec ulla volunt.
Vel qualquam dominam friſcam pro Uxore requirit,
Sit ſapiens Dives bellaque Virgo ſibi,
Per vos reſtabit ſi non ſit Riccus Arena,
Aviſes, SIRO, prendere promptus erit.
Poſtea Cantabit ſit vobis vita perenis,
Rex bone de Franſa noſtre Patrone valè.

SCRIBATUM eſtando cum gailhardis Payſanis per Boſcos, Montagnos, Foreſtos de Provenſa de Anno Mille CCCCC. XXXVI. quando Imperairus d'Eſpagna, & tota ſua Gendarmeria pro fauta de panibus per Vignas roygabant Raſinos, & poſt veniebant fort benè Acambram ſine Creſteris, & Candeletis d'Apoticaris in Villa de Aquis.

Digitized by Google

S'ENSUIVENT

Les Citez Villes & Chaſteauls grandes & petites, habitée & non habitées qui ſont en Provenoe où répondent par Juſtice en Icelle qui ont Terroir, Divis & ſeparés, Juriſdictions, Revenus & Emolumens.

LEſquels l'Empereur vouloit prendre avec ſon Armée de Cent où Quatre-Vingt Mille Combattans, qui avoient trayné & conduit en ce Pays de Provence, & aſſis ſon Camp, Cabanes & Pavillons, prés de l'Opulente & Populeuſe Cité d'Aix, au lieu dit Plan d'*Hallano*. Mais le Peuple Provenſal pour Cantique & Cordial amour & inviolée fidelité quel porte à ſon Souverain Seigneur le ROY DE FRANCE, & que ils ont toûjours pourté à la Couronne de France, de grand Courage, de ſon bon & propre Mouvement, ſans aulcuns Gayges ne Salayre du dict Seigneur, pour le maintenir, & voulant mourir tous pour luy, ſe mirent en Armes par Eſcadrons, & grandes Troppes & Aſſemblées, & par ledit Payſſages & Boſcages audit Plan d'*Hallano*, donnerent tant Deſcaramouches, Bateries & lourdes venuës, & froterent ſi bien ledit Empereur & ſon Armée, & tellement le rendirent ſi indigens, & pouvres & neceſſiteux de Vivres & autres choſes à la Guerre neceſſayres, & en deſſirent tant à les Eſcaramouches, que oultre ſon gré furent contraints ſe mettre en fuite, & marcher bien vitement au variable, & inconſtant Païs d'Italie, à ſon gran dommage,

M

Digitized by Google

honte & Vitupere, ſans toute fois que le ROY DE FRANCE, Nôtre Puiſſant & Chriſtianiſſime Prince, fiſſe rien marcher ne bouger, ſon Camp & Triumphante Armêe de Cent Mille Vailhans Soldats Combattans, Gens duyſans & experimenté au fait de Guerre, qu'il avoit au devant le Clere, & fameuſe Cité d'*Avignon*, tous preſts à Combattre, & donner mortelle Batailhe & Aſſault, ſi ledit Empereur euſſe eu Courage & bonne hardieſſe de vouloir attendre nouſtre dit PRINCE; mais cregnent grandement la ineſtimable Puiſſance & fureur Bellicouſé de France, & des Fideliſſimes Provençals n'eut pas loiſir ne courage attendre, & ſe meiſt en fuite accelerée avec ſon Armée toute desbiſſée, affamée, & mal en ordre, bien galharde à ſoy retirer ſans prendre congié, ne dire adieu aux Payſaus de Provenſe.

Digitized by Google

MARCELLO
EVESCAT
VILLO IMPRENABLE
Sans Trayſum ô faute de Vivres.

ARLES
ARCHEVESCAT
VILLO FORT ABUNDANTE
de tout bien ,environnée la moitié de la Riviere du Rhône.

LA VIGUERIE D'AIX;
Et de totos autros Vigarios & Bailliages de Provenſe , uno partidou lous Archieus d'Aix , & l'autro partido Segum mon Breviari & uſage de ma Teſte.

Digitized by Google

AIX
'ARCHEVESCAT.
CAP DE JUSTICIO
en laquello lo Parlament de Provenſo fa ſa Reſidenſo.

SELUM.
Alanſum.
Malamort.
Las Talhades.
Allen.
Lo Vernegue.
Sonalher.
Aurons.
Peliſſano.
La Berbem.
Iſtre.
San Chamas.
Miramas.
Grans.
Berro.
Saint Mitre.
Gignac,
Cornilhum.
Cabries.
Cohalongue.
Venel.
Bouë.
Gardano.
Septemes.
Pepin de Mavelho,
Pernier.
Fuvel.
Rocovayro.
Drognon.
Allevech.
Sanct Julian.
Greaſco.

Digitized by Google

Auriol.
Belcordenes.
Meyruche,
Ventabren,
Sanct Canal.
Le Pucy de Sato Reparade.
Jocos.
Rians.
Picyloubrier.
La Pegiero.
Tres.
Peyroles.
S. Paul lo Fogaſſier.
L'Islo de Martegues.
Junquieres,
Ferrieres.
Fos de Martegue.
Caſtel Maruhes.
Caſtel Nou de Martegue.
Sanct Antonin.
La Scieutat.
Seyreſto.
La Cadiero.
Caſtelet.
Lo Bauſſet.
Dilleuros.
Evenos.
Caſtel Nou lo Roge.
Aubagno.
Gemenos.
Cujos.
Julians.
Rocafort.
Caſſis.
Sanct Marcel.
Boſſet d'Aix.
Agulho.

Mayrargues.
Vauclaro.
Vauve Nargos.
Velaux.
Pertus.
Tollonet.
Mimet.
Venellos.
Lo Sanct Buc.
Picricart.
Sanct Jean de la Saſſ
Sabvo Canc.
Roignos.
Tornafort.
Sanct Marc.
La Fare.
Genſum.
La Pene.
La Roco de Genſam.
Garamboi,
La Terre d'Aigues.
Baſtide de Savaric.
Cadaracho.
Mirat.
Artiguo.
Vabonetto.
La Roco-Danterum,
Sanct Eſteve.
Suzo.
Sanct Canadet.
Elaps.
Villo Lauro.
Tres Eminos.
Entoys.
Cucurrum.
Picraſcas.

F,

LA VIGUERIO
DE TARASCUM.
Segum l'uſage de ma Teſte.

TARASCUM.
Sanct Romiés. *Bon Pays.*
Las Murios.
Lobarum.
Lo Mas Blanc.
Barbentano.
La Baux. *Forte Plaſſo.*
Laurade.
Sanct Gabriël.
Ayraguos.
Malhano.
Borbum.
Caſtel-Renard.
Cabanos.
Sanct Anduol.
Verguieros.
Molleges.
Aygalieros.
Orgum.
Senas.
La Manon.
Belveſer de la Manon.
Graveſum.
Roco-Martino.
Ayguieros,
Novos.
Lome Dampal.
La Goy.
Romanil.
Aurelho de Crau d'Arle.
Trencatalho.
Mon-Major. *Grands Abayo.*
Mon-Paon Caſteles.
Rognonas.
Mories del Beau.
Vaquieros.
Sanct Martin de Crau.
La Terre Dentre-Sens.
Mondragum.
Noſtro-Dame Deſplans.
La Pallum.
Allam.
Valaurios.

Digitized by Google

LO BAYLIAGE
DE S. MAYSSEMENT.
Que à lo Cap de la Marie Madaleno que fa Miracles.

SANCT Japara.
S. Bras.
Torves.
Mazaugues.
Sparrum de Spaſiere.
Sanct Martin de Paliere.
Le Reveſt de Sparrum.
Orgnon.
Pourrieros.
Ollyeros.
Celhum.
Porcicus.
Rogies.
Rocofuel.
Nans.
Breico.
Auriac.
Lagneros.
Rueto.
Barjoux.
Ponteves.
Varages.
Vinom.
Ginaſervio.
Sanct Juliam lo Montagnie.
Tous Amfous.
La Verdiere.
Quinſum.
La Roqueto.
Moumeyan.
Tavernos.
Silhans.
Cotignac.
Entre-Caſtels.
Caſtel-Vert.
Moyſſach.
Aups.
Reguſto.
Beudinart.
Artinote.
Verignon.
Valmuſſins.
Villonovo de Barjous.
Caſtel-Viel.
Fabregos.
Taurenos.
Sanct Vincens.
Sanct Maurizi.

LO BAYLIAGE
DE BRIGNOLLO.
Segum mon Uſage.

BRIGNOLLO.
Lo Val.
Meun.
Signo.
Roco-Bruſſane-
La Selo. *Devotos Religioſos.*
Garcut.
Carces.
Cabaſſe.
Flaſſano.
Correnes.
Monfort.
Mons.
Beſſo.
Las Penes de S. Jolian.
Gaylet.
Las Cabanos.
Monrieu. *Chaſtroſſes.*
Conduemio.

LO BAILIAGE
DE TOLLUM.

TOLLUM. *Eveſcat.*
Lo Releſt de Tollum.
La Valeto.
La Garde.
Sancto Margarido.
Sanct Johan de Corres.
Sicfors.

LA VIGUERIE
DE L'ORGUES.

L'ORGUES.
Salgos.
La Baſtide.

Digitized by Google

LA VIGUERIO DEYROS.

Segum mon Avis, & mon Barto ; & uſage de ma Teſte.

HYEROS.
Solliés. *Bon Pays.*
Bel Foc Luoc.
Borme.
La Verne. *Chartroſſes.*
Peirofuoc.
Collobrieros,
Toral Cayret.
Sanct Eſtayes.
Rocobarum.
Cuers.
Beugenſier.
La Puget.
Carnolos.
Gierre.
Berganſum.

LA VIGUERIO DE DRAGUINAN.

A mon Uſage.

DRAGUIGNAN.
Salernos,
Tortor.
Flajoſco.
Frejus. *Eveſcat.*
La Pugetum.
Rocabruno.
La Gardio.
Ramatuelo.
Grimault,
Garſem.
Ampus.
Cogolen.
Caſtel Real.
Pignans,
Lo Canet.
Lo Muey.
Gonfarum.
Lo Luc,
Cagnoſt.
Los Arcs.
La Motte de Draguignan.

Digitized by Google

Eſclams.
Vitaubam.
Callas.
Maumont.
Ville Auto.
Lou Tournet.
Venino.
Clavier.
Eamps.
Triranſo.
Bargemon.
Cons.
Broves.
Fayenſo.
Montauros.
Mons.
Callian.
La Grenegone.
Torretos.
Figaniero.

Caſtel-Double.
Lauſade.
Montferrat.
Bargemon.
Flavas.
Selhans.
Villocroſo,
Leutier.
Trans.
Verignon.
Sanct Tropel.
Balnous.
Tarade.
Pucy Rulſum.
Vuliho.
Eſclapons.
Sanct Rafel.
Agay.
Cap Fos.

LA VIGUERIO DE GRASSA.

Segum mon Uſage.

GRASSE. *Eveſcat.*
Seranum.
Sanct Auban.
Admirat.
Guars.
Brianſonet.
Eipieros.
La Napollo.
Venſo. *Eveſcat.*
Antibos.

Canolhos.
Santo Marto de Lerins.
Audum.
Lo Bar.
Gordum.
Caſtel-Nau.
Mogins.
Sanct Ceſari.
Sanct Valier.
Aubam.

Digitized by Google

Vio.
Villo - Bruch.
Claromont,
Moans.
Valaurio.
Sartoux.
Auribel.
Valbono.
Pegomas.
Roqueto.
S. Jehan de Rancfret.
Noſtro - Dame d'Eſtarel.
Noſtro-Dame Deibruſſo.
Sanct Honorat de Lirins.
Tornom.
Eſclangolo.
La Molo.
Sarreo.
Lo Loup.
Trocho.
Torrene.
Calho.
Cauſols.
Ayaco Verdo.
Valrians.
Ribos.
Formagieros.
Rouret.
Bergies.
Valbreſium.
Artinoſe.
Cabrios.

LO BAILIAGE DE SANCT PAUL.

Segum l'uſage de ma Teſte.

SANCT PAUL. *Eveſcat.*
Lo Broc.
Carros.
Veſandun.
Greulieros Autos.
Greulieros Baſſos,
Sanct Johanet.
Torreros.
Malvans.
Cagno.
Villanovo.
Coriigols.
Sanct Laurens.
Cormes.
Camacho.
La Collo.
Rocofort.

Digitized by Google

LO BAYLIAGE DE SISTARUM.

Forto Villo de gran Paſſage per paſſar los Mons.

CESTARUM. *Eveſcat.*
Miſum.
Ribies.
Vollons.
Eſcallo.
La Baume.
Sallignac.
Vilhoc.
Vallerno.
Vaumel.
Chano.
Teto.
Sigoyhier.
Auton.
Sancto Furian.
Sorribos.
Abrohos.
Naus.
La Torre de Bevons.
Dromon.
La Foreſt de Dromon.
Bevous.
Javiacho.
Niblo.
Sanct Vincens.
Caſtel-Nau de S. Vincens.
Noilhier.
La Mote Delcaire.
Faucum.
Vallovoyre.
Caſtel-Fort.
Neuvo.
Bayons.
Clemenſano,
Turres.
Baratier.
Confanovas.
Raynier,
Eſparrumet.
Baſtide.
Eſthoim.
Gigors.
Bellafaire.
Ventayrol.
Picgum.
Tallare.
Neſſos.
Pelhautier.
Lardies de la Sauſo.
Fulhauto.
Vitrolo de Ceſtarum.
La Sauſa.
Curboncurtis.
Claret.
Roſſet de Ceſtarum.
Vers.
Aygalado,
Sedarum.

Digitized by Google

Gurres.
Pepim de Ceſtarum.
Caſtel-Nau.
Lo Carbonier.
Montfort.
Lobinoſe.
Ollono.
Brandos.
Gauduiſſart.
Caſtel-Arnos.
Preleuſim.
La Mole de Ceſtarum.
Faiſſal.
Brianſon.
Sanct Genier.
La Peno.
Sanct Periro Aves;
Entre Peyro.
Meſtiem.
Chardavon.
Vaux.
Valpeyro.
Argellier.
Sanct Salvador.

LA VIGARIO DE FORCALQUERIO:

Segum mon Breviaire & uſage de ma Teſte.

FORCALQUIER.
Peiruclih.
Pugy Garagobi,
La Boilhano.
Nievelos.
Peyruo.
Sygonſo.
Fontiene.
Sanct Eſteve.
Limans.
Ayborgues.
Unglc.
Crucys.
Lo Reveſt Enfangat.
Monlaur.
Mano.
Sanct Michel,
Sanct Mayme,
Daufin.
Manoaſco,
Rocovols.
Los Aumergues;
Sanct Andriu.
De Vil Secho.
Simiano.
Albenas.
Villonovo de Forcalquier.
Vouls.
Sancto Tullio,
Lincel,
Monjuſtin.
Vachieros,
Clucys.
Monſuron.

Las Blacos.
Monſalier.
Sanct Chriſtol.
Banon.
La Roco de Girum.
La Torre de Girum.
Saumano.
Leſpitalet.
Seireſto.
Villomas.
Relhano.
La Baſtide Jordans.
Mirabel.
Belmont.
Lardies.
Lo Borguet.
Sanct Martin.
De Renacas.
Montagut.
Sancto Crox.
Lus.
Gubiam.
Fluobello.
Val Sancto.
Carniol.
Sancto Marguerito.
Los Aygals.
Grignam.
Conilhat.
Rialvillo.
Conilhum.
Chanto Merlo.
Sallos Verclauſo.
Voluntezelos Remuſat.
Alundo.
Sault.
Aurel.
Relhancto.
Sanct Arnit.
Foreſt de Breſſo.
Monjeux.
Monbrun.

LO BAYLIAGE D'APT.

Segum l'uſage de ma Teſte.

APT.
Auvergues.
Pierre Vert.
Viens.
Caſtelet Dat.
Segnon.
Ruſtrel.
Sanct Martin Dat.
Gordos.
Simiano.
Vaviogno.
Gargas.
Juncas.
Cato Novo.
La Coſto *Bon Pays*.
Bonus.
Gignac Dat.
Bucus.

Digitized by Google

Aupedeto.
Sanct Quintin.
Mirandols.
Laurios.
Puget de Lauris.
Gout.
Rouſilhom.
Caſtilhum.
Cadenet.
Lormarim.
Sanct Criſtol.
Limayho.
Buel.
Villo Lauri.
Cabrieros.
Vitrolo Daygues.
Pepim Dat.
La Moto Daigues.
Auribel.
Boſquet.
Las Torretos.
Mus.
Sanct Savonin.
Los Baumettos.

LO BAILIAGE DE DIGNE.

Segum mon Uſage.

DIGNE. *Eveſcat.*
Mortairet.
Bras de Digno.
Sanct Joliam.
Spinoſo.
Eſtablum.
Meſel.
Caſtel Redum.
Beinos.
Breyſſel.
Drays.
Beu Juoc.
Pros.
La Javio.
Chanols Blegies.
Mariaut.
Bruſquel,
La Robino.
Eſclangum.
Antrages.
Sancto Columbo.
Caſtel Arnos.
Gaubers.
Marcos.
Gavedo.
Chandolo.
Lanberen.
Chantarſier.
Lions.
Chanarilhas.
Corbons.
Caſtelar.
Thoart.
S. Heſteve de Thoart.
Las Sieyhos.
Chatelar.

Auribel.
Mirat,
Las Mees.
Chaſaut,
Entrevenos.
Pycy Michel.
Aureſum.
Caſtelet de Digne.
Barras.
Las Dorbos.
Mirabelet.
Ayglum.
Berdino.
Tanarum.
Auzedo.
Aſtoim.

Chaudon.
Melan.
Tornafort.
Malijay.
Borriano.
Lagramuſo.
Arcalho.
Baſtide.
S. Vincens Drocubru.
Rocobruno de Digne.
La Clapo.
Eſpinoſo.
Bedeum.
Liſſart de Tome.
Los Cortiels.
Suelho.

LO BAYLIAGE DE MOSTIES.

A mon Uſage.

MOSTIES,
Salletos.
Pyſymoiſſum.
Greus,
Roſſet de Greus.
S, Ivers.
Lapallum.
Rogom.
Caſtel - Nou de Mouſties.
Mayaſtros.
Le Vens,
Brunel.
Sancto Crox.

Vallanſollo.
Ries. *Eveſcat.*
Montpezat.
Montagnac.
S. Martin de Brando.
Allamagne.
S. Laurens.
Eſparrum de Verdum.
Bauduelh.
Romolos.
Ayguinas.
S. Martin lo Rimal.
Chauvet.

Digitized by Google

LO BAILIAGE
DE CASTELANE.

CASTELANO.
Faulano.
Lo Villar,
La Martre.
Solelhas.
Peirolos de Montaigne.
Ubrayo.
Vallavoyro.
Demandos.
Heus.
La Garde de Cas,
Tellano.
Chaſtuel.
Brandis.
Caſtilhum.
Sanct Joliam.
Senes.
Crochom.
Blieux.
Lopel.
Hyeges.
Mottes de Caſtellano.
La Mure.
Sanct Andriu.
Troyns.
Argens.
Niullos.
Allont.
Vergons.
Valclauſo.
Bagarris,
Deboade.
Verayum.
Sanct Balhum.
Cebrum.
Comps.
Robiom.
Lo Borguet.

LO BAILIAGE
DE GUILAUMES.

GUILHEAUMES.
Annot.
Peyreſc.
Mealho.
Foyaret.
La Cole de S. Michel.
Sanct Benet.
Sauſſos.
Dalleuy.
Lou Caſtelet.
Puget de Rouſtam,
La Crox de Geuil.
Laumes.
Sanct Laugier.
Auvaro.
Monblant.

Digitized by Google

Glandeves *Eveſcat.*
Entrevals,
Layſſes.
S. Caſſiam.
Soribos.
Sollogriffum,
Perne de Chanant.
Roqueto Chanante.
Pugetom.
Collongues Dung.
Villeaumes.
Las Muiols.
Villo Vielhe
Braus.
Voaino.
La Baſtide.

LO BAILIAGE DE SEYNO.

SEINE-AUSET.
Barles.
La Breulo.
Ubayhe,
Pantis.
Sanct Vincens.
Tellonet.
S. Martin de Seine.
Monclar.
Verdache.
Lo Vernet.
Pinaudayeh.

LO BAILIAGE DE COURMARS.

COURMARS.
Toramenos Autos.
Toramenos Baſſos.
Belveſer de Coumars.
Ronolho.
La Fos.

LA VAL DE BARREME.

BARREMO.
Sanct Jaume.
Elumans.
Lambruſſo.
La Penno.
Tortone,
Chaudon.
Noranto.
Gaiholo,
Ritano, Valauris.
Feſteunos.
Lou Bauch.
Santal. Demon.
Rocco Eſparviero.
Malholo.

Digitized by Google

ITEM. Notas que Gap, Tallar, Ambrun, & tout ſon Diſtrict ſum auſſi de Provenſo, onte ſont prum Villos & Caſtuels, loſquals non vous ay pas pouſat aizi, car ſi ſum boutas au Pays dou Doufinat, non penſant jamais retourna alla Juſticio ni Pollicio de Provenſo, à Playdegiar la Materio en Franſo au Grant Conſel, & a eſta dit per Arreſt perpetual que retournaram au Pays de Provenſo, & non reſto ſinon à fayre la Executium, & Claroment ſi trobe en la Cambre des Archives d'Ays, comment Tallar, Cap, & totos las Villos & Caſteuls juſtes au Pertus-Roſtam ſum de Provenſo, & auſſi Niſſo, & pluſos autres grandos Plaſſos, las qualos ſum eſtados engajades per los Contes de Provenſo, & ſi lo Poble d'aqueſt Pays ſabio los bon Privileges, & Status que ſum as Archives, lous quals an donna les Contes, Princes, & Reis en la Favour, Proufit, Utilitat, de toutes lo Pays, non eſpargnerions Or ny Argent à los faire Imprimat, & ſi non vous ay boutat totes las Villos, ou non les ay pozades en Ordre comme s'y appartent, vous plaira mi perdonar, quar ay agu gran peno à deſcorre tant de Pays, & crezes que non troubares negum libre que lous pauze tous, ny lou declare en lengage Provenſal, ainſin commen you vous les ay pauſas aizi per bon Reſpect per lou Pays.

Alla Playdegiantem Aviſamentum.

Plaidegiare volens Borſas ſerrare memento,
Argentum Plumbum ſemper habere decet.
Sollicita Dominos ſemper parlando benigne,
Cum paucis Verbis dulcibus atque bonis,
Mille Bonetetas faucha torchendo la Cambam,
Per totum Mundum quando videbis eos,
Et non eſpargnes valde Corteſius eſſe.
Juſticiam ſemper cum pietate pete,
Baila pro piaceas pietoſas atque Quærelas,
Ut te deſpactiunt propter anare forat,
Paſſus perdutos per fallas mille repaſſa,
Parlando ſolus te promenando benè,
Tu qui plaidegiando nobis iſta notabis,

Digitized by Google

Non benè contentus nec malè ſemper eris ;
Acorda accorda debatos, ô malè teſta,
Multum gagnabis plaidegiando pocum ,
Plus valet Acordum quam la Sententia graſſa ;
Quandoque non ſemper reſpiciendo benè ,
Proceſſum gagnans aliquando perdit in illo ,
Omnia ſi contet Experienſa docet ,
Aurum Judicibus roſſum baylare biſognat ,
Graſſas Gallinas ritè copare ſciunt ,
Atque Advocati faciunt dindare Crumenam ;
Procuratores Denarioſque petunt ,
Munera crede mihi capiunt homines Deoſque ;
Les Avocati Munera ſemper amant ,
Raſtelant Aurum Burſas implendo Notari ,
Longos Proceſſus ſemper habere volunt ,
QuiſqueLabor ſerquatPagamentum ſemper habere
Qui nihil imborſat treſque Belitrus erit ,
Vos bene veneritis bazocha ſalutat ,
Qui ſibi de Burſa ſolvere vina volunt ,
Qui venis ad noſtram pro playdegiare Botegam ;
Aut per Proceſſus ſollicitare tuos ,
Si preſſamentum vis deſpachare ta Cauſam ,
Et beneque vadat burſegiare decet.
Tu benè cognoſcis ubi ſancta Pecunia regnat ;
Proceſſus vadunt deſpachiando citò ,
Nullus amor durat niſi fructus ſervet amorem ;
Ad la Gibacceriam quiſque botare cupit ,
Per ſacras Leges quas nunc bazocha refecit ,
Lo Vinum elergui ſemper habere volunt ,
Cum Burſa facies totam afanare la Gentem ,
Senſa Denariis ſcribere nemo poteſt ,
Scribere qui neſcit nullum putat eſſe laborem ,
Tres Digiti ſcribunt , cætera Membra dolent ,
Playdegiantus homo deligentare recordet ,
Proceſſus ſcribens ſepè juvare poteſt ,
As Clergus Vinum ſemper donare biſognat ,
Deſpachamentum ſi quis habere velit ,
Chriſtus amat pacem non proſunt jurgia crede ;
Vive in Pace , & ſine lite valè.

F I N.

A01 146 49 89

Digitized by Google